

Dansk bistand til Afrikas fejlslagne stater

Dansk udviklingsbistand betræder ny jord med et stort og ambitiøst fredsprogram. Programmet støtter op om en pan-afrikansk forsvarsstyrke, der skal rykke ud til kontinentets konflikter – og forebygge nye humanitære katastrofer i fejlslagne stater som Sudan.

- Med fredsprogrammet har dansk bistand overvundet sin berøringsangst for at gå ind i fejlslagne stater og bidrage til fred og stabilitet. Det er slut med kun at satse på den relativt sikre udviklingsbistand, siger Holger Bernt Hansen, formand for Danidas styrelse, der netop har tiltrådt 'Afrikaprogram for fred' til 248 millioner kroner.

Fredsprogrammet skal understøtte en pan-afrikansk fredsstyrke, der kan rykke ud til Afrikas fejlslagne stater præget af komplicerede og tilbagevendende konflikter, når det afrikanske Freds- og Sikkerhedsråd beslutter det.

Det afrikanske Freds- og Sikkerhedsråd blev nedsat i maj 2004 inden for rammerne af Den Afrikanske Union (AU), der har brudt med den gamle Afrikanske Enhedsorganisations (OAU) principper og uvilje mod at blande sig i hinandens krige.

- Der er tale om begyndelsen til en afrikansk sikkerhedsstruktur, der kan blive den nydannelse, der bringer Afrika ud af vadestedet, og det ønsker vi at bakke op omkring, siger Holger Bernt Hansen.

Den Afrikanske Union (AU) med Sydafrikas præsident Thabo Mbeki i spidsen har meget ambitiøse unionstanker efter europæisk forbillede. Det er dog langt fra alle medlemsstaterne, der bakker op om unionstanker og den pan-afrikanske sikkerhedspolitik – og ikke mindst Zimbabwes gamle despot, Robert Mugabe, trækker i den forkerte retning.

Men på det netop afsluttede AU-topmøde i Addis Ababa i Etiopien blev Sudans præsident Omar el-Bashir stillet til regnskab for situationen i Darfur – efter at han havde været sat uden for døren, mens Sikkerhedsrådets 15 medlemmer diskuterede situationen i Sudans vestlige Darfur-provins. Et tydeligt eksempel på de nye afrikanske magthaveres villighed til at blande sig i hinandens konflikter. En villighed, som den danske regering er parat til at honorere med en lille kvart million kroner. /PK

Nyt fra Danidas Styrelse

Grønt lys

Styrelsen for Internationalt Udviklings samarbejde har sagt god for følgende programmer og aktiviteter:

Af Bo Simonsen

Gældslettelse

Et storstilet initiativ for at lette en lang række fattige landes tyngende gæld (der i praksis var umulig at betale tilbage) blev lanceret i 1996. Det var HIPC, som står for *Highly Indebted Poor Countries* (Højt forgældede fattige lande).

Med initiativet deltager internationale finansielle institutioner (herunder Verdensbanken) for første gang i at reducere gæld. Private organisationer, herunder ikke mindst Jubilee 2000 med støtte fra rockmusikeren Bono og pave Johannes Paul II, har haft stor indflydelse på initiativet.

En status over, hvordan det så er gået med HIPC de forløbne otte år, er blevet præsenteret for Styrelsen for Internationalt Udviklings samarbejde. Hovedkonklusionen er, at HIPC siden 1996 har ført til en omfattende gældsreduktion.

Men initiativet har taget længere tid end forudset. 13 lande har afsluttet processen, og yderligere 14 er godt på vej. Disse 27 landes gældsbyrde forventes at blive reduceret med to tredjedele – fra en samlet gæld på i alt 77 milliarder dollars til 26 milliarder dollars. På positivsiden tæller også, at HIPC-processen har været katalysator for udarbejdelse af nationale fattigdomsstrategier og øget midlerne til fattigdomsbekæmpelse.

Gældsproblemerne er dog fortsat ikke løst: 11 HIPC-lande har endnu ikke kvalificeret sig til gældssanering på de favorable vilkår, andre lavindkomstlande plages af gældsproblemer, og en række HIPC-lande er i fare for igen at oparbejde en ikke-bæredygtig gæld. Det er tilfældet for blandt andre Uganda, Tanzania, Nicaragua og Bolivia.

Statuspapiret om HIPC-initiativet kan læses på:

www.um.dk/da/menu/Udviklingspolitik/Aktuelt/FokusPaa/Gaeld

Sundhed i Tanzania

Spædbørnsdødeligheden skal nedbringes til 50 pr. 1.000 fødte, middelalderen skal øges til over 50 år, og dødeligheden blandt børn indlagt på hospital med malaria skal reduceres til otte procent.

Det er nogle af de konkrete mål for dansk støtte på 605,5 millioner kroner til tredje fase af sundhedssektorprogrammet i Tanzania. Danmark har støttet Tanzanias sundhedssektor i mange år, og første fase af et samlet sundhedssektorprogram blev sat i gang i 1996.

Den danske støtte gives til en fælles donorpulje til finansiering af sundhedsministeriets aktiviteter. Der kommer således ikke et "dansk flag" på de enkelte aktiviteter, men de danske penge er med til at finansiere Tanzanias overordnede strategi for at bekæmpe fattigdom og landets bestræbelser på at nå 2015 Målene på sundhedsområdet.

Grundskole for alle i Nepal

Danmark, Storbritannien, Finland, Norge og Verdensbanken er gået sammen om at bidrage til fortsatte positive resultater gennem programmet "Grundskole for alle", der er en del af Nepals egen strategi for bekæmpelse af fattigdom. Nogle af målene med programmet er at hæve andelen af 6-10-åriges adgang til grundlæggende uddannelse fra de nuværende 81 procent til 96 procent. Også undervisningens kvalitet og relevans skal forbedres.

Den væbnede konflikt i landet er dog den store ubekendte faktor, der kan gå hen og vælte de ambitiøse fremtidsplaner om grundskole for alle.

Uddannelse i Burkina Faso

Styrelsen for Internationalt Udviklings samarbejde har tiltrådt en bevilling på 27,4 millioner kroner til en pilotfase for et fremtidigt uddannelsesprogram i Burkina Faso. Andelen af børn, der går i skole er steget fra 41 procent i 1997 til 52

procent i 2003, men udbygningen af skoleinfrastrukturen og uddannelsen af lærere har svært ved at følge med udviklingen. Burkina Fasos eget udviklingsmål er, at 70 procent af alle børn skal gå i skole i 2010, mens officielle – og nok ikke særligt realistiske – 2015 Mål er, at der er grundskole for alle om 10 år.

Årsberetning fra NDF

Nordisk Udviklings Fond (NDF) har offentliggjort sin årsberetning for 2003. Danmark bidrog i 2003 med 96 millioner kroner til NDF, hvis virke i det store og hele vurderes som tilfredsstillende. Fonden vil i fremtiden sætte yderligere fokus på fattige lande i Afrika.

Yderligere information på: www.ndf.fi

Nye landestrategier.

Landestrategier – det vil sige overordnede planer for Danidas samarbejde med et udviklingsland – for Nicaragua og Burkina Faso er blevet godkendt af Styrelsen. De kan downloades på www.danida.dk

Styrelsen for Internationalt Udviklingssamarbejde er rådgivende for udenrigsministeren. I praksis forelægges Styrelsen bilaterale og multilaterale projekter og programmer på over 10 millioner kroner samt oplæg til nye strategier og handlingsplaner. Læs mere om blandt andet Styrelsens medlemmer og tiltrådte bevillinger på: www.um.dk/da/menu/Udviklingspolitik/OmDanida/StyrelsenRaadet/Styrelsen

Sådan skal Afrika få fred

Afrikas ledere erkender, at de fremover selv må tage ansvar for kontinentets konflikter og undgå nye humanitære katastrofer som den i Sudan. Danidas styrelsesformand, professor i Afrika-studier, Holger Bernt Hansen, kalder den nye villighed for et afrikansk paradigmeskifte.

Af Poul Kjar

Det internationale samfund forsøger i disse måneder at komme 1,2 millioner flygtninge i Darfur-provinsen i det vestlige Sudan til undsætning i det FN har kaldt den værste humanitære krise i verden. Danmark bidrager med humanitær bistand og ved at lægge politisk pres på den sudanske regering om at påtage sig det nødvendige ansvar for situationen. Men derudover lancerer Danida et langsigtet 'Afrikaprogram for Fred', der skal være med til at understøtte en fælles afrikansk sikkerhedspolitik til forebyggelse af nye konflikter.

- Den nye villighed i Afrika til at tage medansvar i hinandens konflikter er et paradigmeskifte, som vi fra dansk side ønsker at støtte op omkring, blandt andet gennem institutionel støtte til Den Afrikanske Union, siger Holger Bernt Hansen, dansk bistands grå eminence, professor i Afrika-studier og formand for Danidas Styrelse, der har tiltrådt 'Afrika for Fred programmet' til 248 millioner kroner fordelt over fem år.

Den Afrikanske Union – AU – blev oprettet for to år siden som afløser for den meget ineffektive forgænger – Organisationen for Afrikansk Enhed (OAU) – der byggede på princippet om ikke at blande sig i medlemslandenes interne forhold, lige gyldigt om det handlede om væbnede konflikter eller undertrykkende despoter.

Holger Bernt Hansen ser meget positivt på Afrikas nye unionsplaner, der skal skabe fred og stabilitet og tiltrække international kapital og investeringer. AU er i gang med at blive modelleret over Den Europæiske Union med ministerråd, kommission, pan-afrikansk parlament, domstol, centralbank samt et allerede nedsat Freds- og Sikkerhedsråd, der åbner op for interventioner i medlemsstaterne i tilfælde af "alvorlige omstændigheder".

Det danske "Afrikaprogram for Fred" støtter foruden AU de vigtigste regionale organisationer for fred og sikkerhed i Afrika – ECOWAS i Vestafrika, SADC i det sydlige Afrika og IGAD på Afrikas Horn. Organisationerne er meget forskellige og spiller forskellige roller i regionerne, men grundlæggende skal programmet styrke organisationernes operationelle kapacitet til at forebygge og styre konflikter. Blandt andet gennem en fælles afrikansk beredskabsstyrke (African Stand-by Force), der kan rykke ud, når det nye afrikanske Freds- og Sikkerhedsråd beslutter det.

- Der er tale om en begyndende afrikansk sikkerhedsstruktur, der kan blive den nydannelse, som bringer Afrika ud af vadestedet. Hvis man vil skabe udvikling og vækst, så skal der sættes en stopper for konflikterne, siger Holger Bernt Hansen og refererer til Afrika som verdens mest konfliktfyldte kontinent, der i løbet af det seneste halve århundrede har oplevet 80 større krige. Og som siden afslutningen af den kolde krig har lagt kontinentet til 13 regionale konflikter, der nåede sit blodige højdepunkt i 1998 – Afrikas "Annus Horribilis", med blodige krige i blandt andet Liberia, Somalia og Zaire – og to millioner døde.

Et sisyfos-arbejde

Verdensbanken anslår, at den gennemsnitlige vækst i et konfliktland falder med 2,2 procent om året. Det tager ifølge Verdensbanken omkring 10 år at nå niveauet fra før konfliktens udbrud, ikke mindst fordi det tager tid at omdanne en krigsøkonomi baseret på dag-til-dag-transaktioner og dubiose forretningsnetværk til en mere normalt fungerende økonomi.

Konflikt i et land forplanter sig ofte til nabolandene og rammer således hele regionen. Summen af konflikter påvirker hele kontinentet og i kølvandet følger sociale problemer, flygtningestrømme, transnational kriminalitet, begrænsninger i den regionale økonomi, skævvredne økonomiske prioriteringer etc.

Der er med andre ord al mulig grund til at bruge udviklingsbistanden til operationelt at forebygge og styre konflikter. Men det danske "Afrikaprogram for Fred" beskæftiger sig ikke med de strukturelle årsager til konflikterne – fattigdom i bred forstand – og derfor kunne man mene, at programmet antager karakter af et Sisyfos-arbejde. Dertil svarer Holger Bernt Hansen:

- Ved at være til stede i konfliktsituationer og ikke mindst i post-konfliktsituationer kan vi være med til at forebygge konfliktrisikoen. Vi kan være med til at opbygge nogle systemer i stater, der ikke fungerer, og dermed vise befolkningen, at det faktisk kan lade sig gøre at vende tilbage til et almindeligt liv.

Han tilføjer, at programmet selvfølgelig ikke kan fjerne de underliggende årsager og støvsuge kontinentet for konflikter. Men freden vil typisk skabe en slags dividende, der sammen med penge fra donorsamfundet kan investeres i skoler, uddannelse og infrastruktur – som et nødvendigt bidrag til at undgå nye konflikter.

En panafrikansk sæbeboble

Spørgsmålet er, om AU og de regionale organisationer overhovedet har den politiske vilje og økonomiske kapacitet til at forebygge konflikter og skabe fred på kontinentet. Holger Bernt Hansen erkender, at mange Afrika-forskere er langt mere skeptiske end han selv.

Det er en udbredt opfattelse, at AU og den nye sikkerhedsstruktur er en sæbeboble, der slet ikke er rodfæstet og reelt set er et resultat af nogle få toneangivende afrikanske præsidenters ambitioner (Thabo Mbeki i Sydafrika og Olusegun Obasanjo i Nigeria). Og Holger Bernt Hansen nævner den tilbagevendende hyldelse på AU's topmøder af Zimbabwes præsident, Robert Mugabe, som en despot, der giver panderynker hos mange kritikere.

Holger Bernt Hansens optimisme bygger på det nye dynamiske AU – og på de regionale organisationers nye fredsskabende rolle op gennem 1990'erne. SADC i det sydlige Afrika og særligt ECOWAS i vest er gået aktivt ind i en række regionale konflikter – og har været med til at det tomrum, der opstod i tiden med konflikter og kaos efter afslutningen af den kolde krig, blandt andet i Liberia tre gange, Sierra Leone, Guinea Bissau og Elfenbenskysten.

SADC og AU har ført an i de diplomatiske forhandlinger i forhold til de store regionale konflikter i Angola og i det østlige Afrika i Congo og Burundi, hvor der i dag er fred – om end situationen i det østlige Congo på grænsen til Rwanda er kritisk.

Tæt på fred

Holger Bernt Hansen erkender, at der er mindre grund til optimisme i forhold til den regionale organisation IGAD på Afrikas Horn, der igennem et langstrakt forløb har forsøgt at løse op for konflikterne på Hornet. Men reelt set er IGAD en forhandlingsorganisation uden muskler, og i praksis har IGAD-medlemslandet, Kenya, kørt fredsforhandlingerne i Sudan, hvor den endelige våbenhvile og fredsftale efter mere end 20 års borgerkrig mellem regeringen i nord og oprørsbevægelserne i syd er tæt på at blive afsluttet.

- IGAD står svagest i det samlede billede, og man kan godt sige, at vi vover et øje ved at inddrage IGAD i fredsprogrammet. Men fra dansk side har vi gennem flere år haft en interesse i at stabilisere situationen på Afrikas Horn. Danmark har historisk set støttet Sudan indtil 1991, hvor vi lukkede ambassaden. Vi er meget aktive i forhold til den akutte humanitære katastrofe, og vi planlægger et stærkere engagement for at føre den nye fredsftale ud i livet.

Dansk bistand til fejlslagne _stater

- Med "Afrikaprogram for Fred" har dansk bistand overvundet sin berøringsangst for at gå ind i akutte kriser og bidrage til fred og stabilitet i såkaldte fejlslagne stater som Sudan. Det er slut med kun at satse på det relativt sikre, siger Holger Bernt Hansen og betoner sammenhængen mellem fredsprogrammet og regeringens nærområdestrategi om at hjælpe flygtninge fra Afrikas konflikter i deres nærområder.

Han lægger ikke skjul på, at indsatsen for at skabe fred i fejlslagne stater også hænger sammen med regeringens ændrede bistandspolitik og den globale dagsorden om at bekæmpe international terrorisme. Det sker ved at skabe udvikling i islamiske lande, hvor den fattige befolkning danner grobund for politisk radikaliserings og religiøs fundamentalisme som for eksempel i Niger, Somalia og Sudan.

Men hvad mener en erfaren Afrika-mand om, at udviklingsbistanden til Afrika ikke længere kan stå alene, men nu også er underlagt en sikkerhedspolitisk dagsorden?

– Med globaliseringen og lyset af 11. september kan vi ikke fastholde udviklingsbistanden som et isoleret område. Konflikterne bobler op alle steder, og vi skal bidrage til at løse dem. Og selv om vi i højere grad tænker i konfliktløsning

og terrorismedagsorden, så er fattigdomsorienteringen stadigvæk det helt afgørende princip for dansk udviklingsbistand, svarer Afrika-professoren.

Sudan som test-case

Nytænkningen af udviklingspolitikken understøtter Afrikas nye villighed til at tage ansvar og lægge låg på kontinentets væbnede konflikter. Og AU's netop afholdte topmøde i Addis Ababa i Etiopien – hvor Danmark nu opretter en ambassade – kan ses som en test på, hvor udstrakt villigheden er til at gribe ind i kontinentets væbnede konflikter – med krisen i Darfur i Sudan som en aktuel og blødende test-case.

Udtalelsen fra topmødet tilskynder styret i Khartoum til at neutralisere Janjaweed-militsen, der står for drab og forfølgelse af den afrikanske befolkning i Darfur-provinsen, og AU lægger sig med udtalelsen på linje med FN og det internationale samfund i sin fordømmelse af situationen.

Derudover er AU ved at sende 120 observatører af afrikansk og europæisk herkomst ind i Darfur for at overvåge våbenhvilen mellem parterne. Endelig har AU besluttet at sende 270 beskyttelsessoldater af sted, som skal passe på observatørerne.

Spørgsmålet er, om det er godt nok – og udtryk for et paradigmeskifte?

- Det er klart, at med de dimensioner, den humanitære krise er ved at antage, er 300-400 observatører og beskyttelsessoldater i et område på størrelse med Frankrig alt for lidt – og det trækker bestemt også fra, at den sudanske regering udtrykker tilfredshed med udtalelsen, der ikke taler om folkemord og etnisk udrensning, siger Holger Bernt Hansen – og fortsætter:

- Ikke desto mindre er indsatsen udtryk for en hel ny handlekraft i forhold til tidligere tider. Og vi skal heller ikke glemme, at krisen i Sudan er uhyggeligt kompliceret – og langt mere kompliceret end kriserne i det tropiske Afrika, blandt andet på grund af de mellemøstlige bånd og forholdet til Ægypten. Alt det er AU oppe imod. Det skal vi anerkende, inden vi falder tilbage i den sædvanlige næsten professionelle Afrika-pessimisme.

Poul Kjar er journalist på Udvikling.

Rejsebrev fra Darfur Dødens ansigter

Anders Hastrup var med den islamiske nødhjælpsorganisation ISRA i Sudan for at registrere internt fordrevne og uddele nødhjælp. Her følger hans beretning om mødet med Janjaweedmilitsen, krigens ofre og en skorpion, der sendte ham en tur på det lokale lazaret.

Tekst og foto: Anders Hastrup

Jeg tror flyet er i gang med en nødlanding, da vi lander i Al Jeneina, provinshovedstaden i Vest Darfur.

Så går det op for mig, at landingsbanen er en grusvej og kontroltårnet et lille hus for enden omgivet af militære telte med bevæbnede soldater, der kigger dovent ud i varmen. Mere er her ikke. Det er her, det sker.

Før mit besøg har jeg hørt om sammenligningen mellem Darfur og Rwanda, men Al Jeneina ligner ved første øjekast enhver anden flække i det vestlige Sudan med geder, der går rundt i gaderne, og kvinder, der sælger mangoer i skyggen under træerne.

Efter måneders tovtrækkeri med Ministeriet for Humanitære Anliggender i Khartoum – berygtet for at trække tilladelserne for udenlandske hjælpearbejdere ud i det uendelige – har jeg endelig fået indrejsetilladelse, nok fordi jeg er i praktik i ISRA, Islamic Relief Agency. ISRA er oprindelig en sudansk hjælpeorganisation, der nu er en kæmpe nødhjælpsorganisation i den islamiske verden med kontorer over hele kloden, bl.a. i København. En gammel pickup henter mig, og jeg bliver kørt ind til byen. Jeg bemærker, at maskinpistoler er udbredte, også blandt civile, men ellers ånder alt fred og ro. Der går dog ikke længe, før jeg finder ud af, at der er noget helt galt i Darfur.

At tælle mennesker

ISRA har til opgave at stå for optællingen af internt fordrevne personer i lejrene rundt om Al Jeneina. På baggrund af tallene fra blandt andet ISRA distribuerer World Food Programme nødhjælp i det vestlige Darfur.

Men man skal ikke mange kilometer uden for Al Jeneina før man finder ud af, at flygtninge"lejre" er et meget flydende begreb og med ét står det klart for én, at de seneste begivenheder i Darfur fundamentalt har vendt op og ned på alt. Overalt er der flygtningehytter, som ofte bare er en række pinde, der udgør de fire vægge, og uden tag.

Vi når 25 kilometer uden for Al Jeneina til en lejr, der oprindelig er bygget til flygtninge fra nabolandet Tchad. De ældste mænd fra stammerne er samlet i skyggen under et træ og bliver her briefet om dagens forløb. ISRA fortæller, hvorfor det er vigtigt at blive registret, og at det er de stammeældstes ansvar at optælle deres egne. På den måde får man hurtigt et nogenlunde pålideligt antal, samtidig med at man bibeholder stammens hierakiske system i et samfund, hvor alle naturlige ordner ellers er revet op med rod. De flygtende kommer fra cirka 30 landsbyer i området, og inden dagen er forbi har vi optalt knap 10.000 mennesker.

Vi kører videre gennem de regeringskontrollerede landsbyer, hvor Janjaweed-militsen holder ro og orden. De spørger, hvem jeg er, og fortsætter:

- Hvad ved du om Janjaweed?

Jeg svarer undvigende med at der 'vist har været nogle problemer'. Med sin maskinpistol puster den unge mand på højst 20 år sig op og kigger intenst på mig:

- Er det os, der løser eller skaber problemerne?, spørger han.

Jeg svarer på en måde, der behager ham og bliver inviteret indenfor til grillstegt fårekød og te. Man skal veje sine ord meget i Darfur og grine med og være høflig, når man bliver inviteret indenfor hos Janjaweed. Massevoldtægende, morderiske røverbander eller rodløse unge mænd fra fattige kår, der ikke har andet at lave og er blevet brikker i et kynisk politisk spil? Vi kører videre gennem det betagende smukke ørkenlandskab i solnedgangen.

Skorpionen

Der er ikke vand og elektricitet i husene i Al Jeneina. Man kan ikke se, hvor man går, når det er mørkt. Jeg er uheldig og træder på en skorpion. En intens og jagende smerte jeg aldrig har oplevet før. Disse bæster kan sagtens slå ihjel, så jeg

må have modgift i en fart. Vi kører med fuld fart til hospitalet, og gennem tågerne af smerte får jeg indblik i et provinshospital i Darfur.

Ved siden af mig ligger en ung kvinde, der er blevet skudt to gange i brystet. Kuglerne er fortsat ud gennem ryggen. Den unge læge, der har måttet operere hende og stoppe blødningerne kan kun bruge den ene hånd. Med den anden holder han sin billige kinesiske lommelygte, så han kan se, hvad han laver. Der er en løs forbindelse i lykten, så han må ryste den hele tiden. I korte glimt kan jeg se hospitalet indvendigt, blodet, der er sprøjtet op ad væggen, og de mange sårede hvis klageråb fylder rummet.

Den unge læge har improviseret et drop med noget der ligner en gammel haveslange. Efter seks timer lykkes det for ham at bringe den unge kvinde uden for livsfare. Et lille mirakel.

Selv har jeg fået to sprøjter antihistamin i håndryggene og et par andre sprøjter jeg ikke ved, hvad er. Jeg tilbringer hele natten med mit bælte i munden og bider sammen om læderet i smerte.

Næste dag er der møde med provinsguvernøren i Vestdarfur. Han er den øverste myndighed og har blandt andet ansvaret for flygtningelejrene og den statslige distribution af nødhjælp: Der deltager en flok NGO'er, blandt andet Concern, Median, ISRA, og forskellige FN-organer. Det er det første møde af slagsen, og således første gang forskellige organisationer direkte kan komme i dialog med en lokal politisk myndighed. FN udtrykker bekymring for overfyldning af flygtningelejrene. De mener, at forholdene er for dårlige. Risikoen for epidemier er for stor, og der er behov for nye lejre.

Det nægter guvernøren imidlertid at gå med til. Han insisterer på en hurtig repatriering (hjemsendelse, red.) og underdriver flygtningeproblemet. Det er, set med humanitære briller, en kontroversiel holdning den sudanese regering har til de internt fordrevne i Darfur. Områderne, hvor den sudanske regering vil gennemføre repatriering, bliver stadigvæk jævnlige angrebet og forbliver usikre. Der er rapporter om tvangsdeportation af flygtninge, hvor soldater har stuvet folk sammen i lastbiler og kørt dem tilbage til de nedbrændte landsbyer, hvor krigen stadig raser.

Er den hvide mand læge?

Vi skal distribuere nødhjælp i selve Al Jeneina by i en regeringskontrolleret lejr, der har eksisteret i et par måneder. Det er sultanens gamle sommerresidens, et palads i ruiner, hvor teltene ligger tæt. Folk tror, den hvide mand er en læge, der er kommet for at undersøge dem. Rygtet spreder sig hurtigt i lejren, og mange kvinder løber hen til mig. Alle vil de vise mig det samme: underernærede spædbørn, skeletter overtrukket med et tyndt lag brunt hud, der trækker vejret i korte jag som akvariefisk, der befinder sig på land. Et klart signal om, at den humanitære katastrofe er begyndt hos de mindste.

Kommentar

Sudan: To konflikter – en løsning

Borgerkrigen i Darfur har de seneste måneder for alvor pådraget sig det internationale samfunds opmærksomhed, selvom den væbnede kamp har stået på i halvandet år.

Internationale observatører og diplomater har indtil for nylig haft mere travlt med at sikre en endelig fredsftale i Sudans anden borgerkrig mellem nord og syd. Men sagen er, at de to konflikter hænger sammen, og man kan drage en lære af nord-syd konflikten, når man skal søge en løsning på konflikten i Darfur.

Af Anders Hastrup

Tidspunktet var næppe tilfældigt, da oprørere i det vestlige Sudan i februar 2003 gennemførte en lang række overraskelsesangreb på regeringens militære installationer i Darfur.

Angrebene blev startskuddet til den nuværende konflikt. Krigen i Darfur eskalerede samtidig med, at en løsning på konflikten mellem det nordlige og sydlige Sudan endelig kunne anes efter 20 års borgerkrig. Oprøret i Darfur var således en måde at minde den sudanske regering og resten af verden om, at fred i det største land i Afrika kun kan opnås ved at indregne alle Sudans randområder i en endelig løsning – og ikke kun opfatte de mangeartede konflikter som en nord-syd-problematik.

S

åvel borgerkrigen mellem regeringen og den sydlige oprørshær SPLA som den nuværende borgerkrig i Darfur er i udgangspunktet konflikter om medbestemmelse og adgang til landets knappe ressourcer, der blussede op efter de store tørker i 1970'erne og 1980'erne.

Konflikten i Darfur kan siges at være et biprodukt af den anden borgerkrig, og når den i dag fremstilles som en krig mellem "arabere" og "afrikanere", skyldes det, at den sudanske regering har haft held til at manipulere etniske forskelle og stammetilhørsforhold i hele det vestlige Sudan, hvorved den har skabt en "naturlig" alliance blandt de arabiske stammer. Men sagen er, at de mange forskellige folkeslag har levet i samhørighed og giftet sig på kryds og tværs med hinanden, så det i dag er umuligt at se forskel på en "araber" og "afrikaner", når man rejser rundt i Darfur.

K

hartoum-styret har siden 1980'erne støttet og bevæbnet arabiske nomadestammer, der blev brugt til angreb på den sydlige provins Bahr al Ghazal, der i nord-syd-borgerkrigen udgør basen for den sydlige oprørshær SPLA. De arabiske stammer blev belønnet med direkte adgang til det politiske beslutningssystem i Darfur, og det gav dem en politisk platform på bekostning af de andre folkeslag med ikke-arabisk baggrund.

Hermed begynder den nuværende "etniske" konflikt i Darfur, der er en konsekvens af de alliancer, som blev indgået i kampen mod oprørshæren i syd, SPLA. Det blev også indledningen til et åbent våbenkapløb: De afrikanske stammer i området opsøgte de sorte våbenmarkeder i Libyen og Tchad, mens deres arabiske naboer nød godt af forsyninger af militært isenkram fra regeringen.

B

orgerkrigen mellem nord og syd og den nuværende krig i Darfur er udtryk for den samme kynisme i det politiske system i hovedstaden Khartoum, hvor en konsekvent underudvikling af landet uden for hovedstaden og et arabisk/islamisk monopol på definitionen af den nationale identitet har fremmedgjort store dele af befolkningen.

E

t nyt Sudan, hvor befolkningen kan komme til orde uden at bruge våben, skal indeholde en løsning på alle væbnede konflikter i landet. Det internationale samfund må forstå, at fredsforhandlinger både i nord-syd-konflikten og i Darfur skal følges af en reel vilje til at hjælpe reformivrige kræfter – uanset religiøs og etnisk baggrund – så sudanerne selv kan tage de første skridt mod en fundamental forandring af deres lands politiske kultur.

Baggrund

På vej mod fred

International støtte til at få sat et punktum for borgerkrigene i Sudan. _Danmark sender observatører.

Af Poul Kjar

Sudan har været præget af næsten uafbrudt borgerkrig siden uafhængigheden fra ægyptisk/britisk kolonistyre i 1956.

Regeringen i hovedstaden Khartoum har i flere perioder ført en islamiserende politik over for landets ikke-muslimske områder og introducerede i 1983 islamisk sharia-lovgivning i det overvejende kristne Syd-Sudan. Det blev den konkrete anledning til den seneste borgerkrig, der har varet i mere end 20 år.

Men nu er der ved at blive indgået fred mellem regeringen i Khartoum og oprørsbevægelsen People's Liberation Movement/Army (SPLM/A). Fredsaftalen indeholder blandt andet en fordeling af magten, ikke mindst Sudans rige forekomster af olie, den såkaldte Machakos-protokol, der indebærer en adskillelse af stat og religion i det sydlige Sudan, og en forpligtigelse om at begge parter arbejder for at bevare et samlet Sudan.

Dansk og international støtte til freden

Danmark bidrager med økonomisk støtte til en observatørmission i Nuba-bjergene i det nordøstlige Sudan, hvor der har været en selvstændig konflikt i borgerkrigen mellem nord og syd. Hertil kommer fire civile danske fredsobservatører til missionen gennem det Internationale Humanitære Beredskab. Folkekirkens Nødhjælp arbejder med minerydning og hjælp til flygtninge i Nuba-bjergene.

Regeringen sender også en styrke på 45 fredsbevarende soldater til Sudan, hvis FN beder om det. Den danske styrke bliver en del af FN's hurtige udrykningsstyrke SHIRBRIG, der skal være med til at overvåge freden, når den endelige fredsaftale bliver underskrevet.

Det internationale samfund er i fuld gang med at forberede en koordineret genopbygningsbistand af Sudan, og en lang række internationale donorer har allerede sat beløb på deres støtte til genopbygningen af Sudan.

EU har givet tilsagn om 4,2 milliarder kroner over fem år, Storbritannien vil støtte med 1,2 milliarder kroner om året, USA med 600 millioner kroner om året og Norge med 300 millioner kroner om året.

Darfur-konflikten

Konflikten i Sudans vestlige provins, Darfur, mellem Janjaweed-militsen og regeringen på den ene side - og oprørsbevægelserne Sudanese Liberation Movement/Army (SLM/A) og Justice and Equality Movement (JEM) på den anden - er ikke omfattet af fredsaftalen mellem nord og syd.

Konflikten eskalerede i løbet af 2003 mellem arabiske nomader og det lokale *Fur*-folk, blandt andet på grund af gruppernes frygt for at blive tabere i den fremadskridende fredsproces og fordeling af landets ressourcer mellem regeringen og Syd-Sudan.

Konflikten har siden udviklet sig til den ifølge FN alvorligste humanitære krise i verden i dag med mere end én million mennesker på flugt, i flygtningelejre i Darfur og i nabolandet Tchad. Den sudanske regering har besværliggjort nødhjælpsorganisationernes arbejde, og tusindevis af flygtninge er allerede bukket under.

Det er ifølge nødhjælpsorganisationerne ikke længere et spørgsmål om at afværge katastrofen, men om at afbøde de værste konsekvenser - og dermed undgå et decideret folkedrab af Rwanda-dimensioner.

Dansk og international støtte til Darfur

Fra international side har man lagt et stigende pres på Sudans regering for at få den til at afvæbne militserne og overholde sine folkeretlige forpligtelse til at beskytte civilbefolkningen. FN's generalsekretær Kofi Annan og USA's udenrigsminister Colin Powell har i juli måned haft samtaler i Khartoum med det sudanske styre.

Kofi Annan omtalte under sit besøg overgrebene i Darfur-provinsen som værende "på grænsen til etnisk udrensning". Officielt har det internationale samfund endnu ikke brugt ordet folkedrab, som ifølge FN's folkedrabskonvention fra 1948 forpligter parterne til at gribe ind.

Et amerikansk resolutionsforslag, der støttes af EU, om at kalde den etniske udrensning i Darfur for et folkedrab, er endnu ikke blevet formelt behandlet af FN's Sikkerhedsråd. Flere medlemmer af Sikkerhedsrådet indtager en tøvende holdning.

Men for at lægge yderligere pres på den amerikanske regering og FN har demokratiske og republikanske medlemmer af den amerikanske kongres fremlagt forslag til en resolution, som kalder den etniske udrensning af sorte afrikanere i Darfur for et folkedrab. Ved redaktionens slutning havde kongressen endnu ikke taget stilling til resolutionen.

Under stærkt internationalt pres, og ikke mindst tilskyndet af et EU-initiativ, indgik regeringen og oprørsbevægelserne i Darfur en våbenhvile i april 2004. Men våbenhvilen er ikke blevet overholdt. Den Afrikanske Union (AU) har udsendt en observatørmission til Darfur, der skal forsøge at overvåge våbenhvilen og forhindre overgrebene på befolkningen. Danmark støtter AU-missionen økonomisk og har i juni måned gennem det Internationale Humanitære Beredskab udsendt en dansk observatør til Darfur, vice-kriminalkommissær Erik Kjærgaard-Jensen (se Nyt om navne: side 15).

AU har ligeledes påtaget sig mæglerrollen i fredsforhandlingerne. Forhandlinger mellem parterne fandt sted i Etiopiens hovedstad Addis Ababa 16.-18. juli og ventes genoptaget i begyndelsen af august.

Danmark har fra december 2003 til juli 2004 bevilget 45 millioner kroner i humanitær bistand til Darfur, hvoraf størstedelen af pengene er gået til at hjælpe flygtninge fra Darfur gennem internationale (WFP, UNICEF, UNHCR) og danske hjælpeorganisationer (Læger Uden Grænser, Dansk Røde Kors og Beredskabsstyrelsen). Derudover arbejder ADRA Danmark (Adventist Development and Relief Agency) og Folkekirkens Nødhjælp med hjælp til flygtninge i henholdsvis det sydlige Sudan og i flygtningelejre i Kenya.

Det er ifølge kontorchef Bo Jensen fra Afrika-kontoret i Udenrigsministeriet endnu for tidligt at sige noget konkret om det fremtidige danske engagement i genopbygningen af Sudan.

Danmarks historiske engagement i Sudan

Danmark havde i 1980'erne et relativt stort bistandssamarbejde med Sudan, men udfasede bistanden og lukkede ambassaden i 1991 på grund af præsident Omar al-Bashirs styre. Danmark er blandt Sudans 10 største bilaterale kreditorer. Det drejer sig om misligholdte eksportkreditter, som blev ydet i begyndelsen af 1970'erne. /PK

Læs mere om Sudan:

www.um.dk/da/menu/Udenrigspolitik/LandeOgRegioner/Afrika/Sudan

Bistand til eksamen

Hvordan går det med den danske bistand? Hvor skal der justeres?

Det kan man nu læse i Danidas første, samlede rapport om mål- og resultatstyring.

Den er primært en del af en mere resultatorienteret rapportering, der også kan bruges til at give offentligheden et bedre overblik over resultaterne af det danske bistandsarbejde.

Af Stefan Katić og David Rich

Hvis de danske ambassader i de 15 programsamarbejdslande og i Sydafrika havde været til eksamen, ville de få svært ved at høste de helt høje karakterer i fagene "Støtte til offentlige budgetter" og "Styrkelse af u-landenes egne, nationale udviklingsstrategier".

Det står at læse i den første såkaldte Annual Performance Report, som – på baggrund af indberetninger fra ambassaderne - tegner et samlet billede af, hvordan det går med at gennemføre den danske bistand i verden rundt om i verden.

Og går man ned i detaljen kan man så læse, at betingelserne for at yde støtte til offentlige budgetter kun er opfyldt inden for ganske få områder. Og selvom der foregår et stort arbejde med at styrke u-landenes egne udviklingsstrategier, rapporteres der fra ambassaderne om et til tider lidt for snævert nationalt ejerskab til selve strategierne og en fordeling af de nationale, økonomiske ressourcer, der ikke altid underbygger finansieringen af de nationale udviklingsstrategier.

Til gengæld ville ambassaderne ligge i den øvre ende af karakterskalaen, hvis de blev bedømt ud fra de helt konkrete resultater, der er leveret i de danske programsamarbejdslande (eksempelvis "*x antal tusinde landmænd uddannet i y land*"). De ville også få topkarakter i forhold til den hastighed, de har omstillet sig med efter decentraliseringen af den bilaterale bistand. En decentralisering, som har betydet, at flere beføjelser – herunder forhandling af millionkontrakter med danske konsulentfirmaer – er blevet lagt ud til ambassaderne.

Nu har ambassaderne ikke været til eksamen, og de har ikke fået karakterer. Men alle har de i løbet af 2003 leveret data til Danidas nye mål- og resultatstyringssystem. Danidas første *Annual Performance Report 2003* opsummerer resultaterne af ambassadernes indberetninger og analyserer de øvrige informationer, der er fremkommet på baggrund af de nye mål- og resultatstyringsværktøjer.

Fokus på resultater og nye ledelsesværktøjer

Evalueringer og årsberetninger fra Danida har i årevis målt og dokumenteret, hvad de danske skatteydere har fået for pengene. Med Annual Performance Report har Danida nu en rapport med fokus på de konkrete resultater og den ledelsesrelevante information. Rapporten dokumenterer, hvor bistanden forløber som planlagt, og hvor der er behov for justeringer.

Det nye mål- og resultatstyringssystem blev for første gang afprøvet i 2003 i de 15 programsamarbejdslande, Sydafrika, Malaysia og Thailand. Danida vil i fremtiden udgive en performance-rapport hvert år, der gør status over opfyldelse af mål og resultater af dansk bistand.

Snor i landeprogrammerne

Det nye mål- og resultatstyringssystem (på engelsk: *Performance Management Framework*) omfatter fire centrale ledelsesværktøjer: Det drejer sig om 1-årige resultatkontrakter med de danske ambassader. Det drejer sig om ambassadernes vurderinger af udviklingen i lande og sektorprogrammer, om *performance reviews* i programsamarbejdslandene og i Sydafrika, og endelig om organisationsstrategier og andre værktøjer for den multilaterale bistand.

- Mål- og resultatstyringssystemet er udviklet så de fire forskellige værktøjer supplerer hinanden og sikrer en fortsat høj kvalitet i den danske udviklingsbistand, forklarer Birgitte Nygaard Markussen fra Danidas Kvalitetssikringskontor.

De 1-årige resultatkontrakter fastsætter formelle mål og rammer for ambassaderne på tre områder: Årlige resultater (indikatorer) for konkrete fattigdomsorienterede indsatser, bistandsbevillingen til det enkelte land, og endelig status for ambassadernes regnskabsafleggelse. Nogle af de i alt 230 resultater (indikatorer), der blev opfyldt i 2003 var for

eksempel: 'rent vand og gode sanitetsforhold til 950.000 mennesker i Uganda', 'uddannelse af 30.000 personer fra lokale organisationer inden for effektivt skovbrug i Nepal' og 'etablering af et nyt økonomistyringssystem i den offentlige sektor i Mozambique.'

- Mål- og resultatstyringssystemet måler også udviklingen i programsamarbejdslandene og i Sydafrika via særlige lande- og sektorvurderinger. Med dette værktøj får vi en kort og præcis vurdering fra ambassaderne af landeprogrammet som sådan og af situationen i de enkelte sektorer. Ud over at få virkelighedsnære vurderinger af udviklingen i de enkelte lande, får vi også med dette værktøj en samlet profil på tværs af programsamarbejdslandene for centrale områder som for eksempel de tværgående hensyn i dansk udviklingsbistand (ligestilling, miljø og menneskerettigheder), siger Birgitte Nygaard Markussen.

- Med det tredje værktøj, *performance reviews*, ser vi fra Danidas Kvalitetssikringskontor på, hvorvidt de enkelte landeprogrammer lever op til de aftalte mål og strategier. I løbet af et performance review, hvor vi opholder os i længere tid på de enkelte ambassader, forsøger vi desuden at kvalitetssikre mål- og resultatstyringssystemet. Det vil sige at skabe en ensartet fortolkning af de nye værktøjer på tværs af programsamarbejdslandene.

Et spørgsmål om metoder og systematik

Men kan alt måles og vejes? Birgitte Nygaard Markussen fortæller, at det spørgsmål i virkeligheden handler om at være grundig og systematisk, når man formulerer sine mål og resultater. Det er faktisk en blindgyde at stille spørgsmålet om, hvorvidt alt kan måles og vejes! Det væsentlige i et mål- og resultatstyringssystem er, at der kommer fokus på resultaterne. Det vil sige på det, der skal leveres. Det er forpligtende for alle parter at tale om resultater.

- Det handler også om at bruge forskellige værktøjer og metoder, der kan måle forskellige aspekter af bistanden. Ved nogle af metoderne er der risiko for, at det er det, der umiddelbart virker *let* at måle, der bliver målt og dermed også bliver leveret. Men det råder vi blandt andet bod på via vores performance reviews, siger hun.

- Helt konkret betyder mål- og resultatstyring: At sætte resultaterne i fokus, at målene for indsatserne skal være klart formuleret, at ressourcer afsættes i forhold til resultaterne, og at ledelsesbeslutninger træffes med henblik på at nå det, der er aftalt, fortæller Birgitte Nygaard Markussen. Det er ikke kun i Danmark, at der er sat øget fokus på mål- og resultatstyring. Inden for OECD's udviklingskomité, DAC, deltager Danmark aktivt i et samarbejde om emnet med andre donorer såsom svenske Sida, norske NORAD, canadiske CIDA og Verdensbanken.

Ikke udpræget folkelig

Udover at sammenfatte resultaterne af det nye mål- og resultatstyringssystem, tjener Annual Performance-rapporten et helt andet formål. Den skal nemlig også bruges til at fortælle offentligheden, hvordan det gik med de knap 10,5 milliarder kroner, som Danmark i 2003 gav i udviklingsbistand.

- Vi ønsker ganske enkelt at gøre det lettere for den danske offentlighed at få overblik over resultaterne af den danske bistand, siger Birgitte Nygaard Markussen.

Som en konsekvens af dette kan Annual Performance Report 2003 hentes på Danidas hjemmeside.

At rapporten er formuleret i et til tider meget bistandsteknisk sprog, der for den udenforstående kan volde besværligheder, er noget Birgitte Nygaard Markussen er bevidst om.

- Rapporten er ikke særlig folkelig. Det er helt klart i første omgang blevet en fagrapport. Men kunsten må jo være at gøre den næste Annual Performance Report mere læsevenlig, bebuder hun.

Bedre bistand?

Men vil en årlig Danida-rapport, der fokuserer på resultaterne af bistandsarbejdet, føre til bedre bistand?, spørger Udvikling. Er Annual Performance Report 2003 ikke blot endnu en rapport i rækken af Danida-rapporter?

Birgitte Nygaard Markussen er ikke i tvivl:

- Ved at fokusere så direkte på resultaterne vil vi helt naturligt også få rettet fokus mod de strategisk vigtigste problemer, der skal løses. Det vil uden tvivl i sidste ende føre til bedre bistand for modtagerne. En Annual Performance-rapport er det værktøj, der analyserer den samlede mængde af ledelsesrelevant information. Rapporten er altså en integreret del af resultatorienteret ledelse, eller *Managing for Development Results*, som man kalder det i internationale

fora. I virkeligheden er rapporten en del af en helt ny måde at tænke og planlægge bistanden på, pointerer Birgitte Nygaard Markussen.

VÆRKTØJSKASSEN

Danidas nye mål- og resultatstyringssystem omfatter følgende værktøjer og metoder:

- Virksomhedsplanlægningsaftaler (VPA) er etårige resultatkontrakter. Kontrakterne indgås mellem ledelsen af Danida og de danske repræsentationer, der har ansvaret for at føre den danske udviklingsbistand ud i praksis.
- Lande- og sektorvurderinger. Rapporteringen omfatter to formater: 1) Repræsentationernes årlige vurdering af det samlede danske bistandsprogram og 2) vurderinger af fremdriften i større programmer og projekter (sector reviews). Landevurderingerne foretages af ambassaderne som forberedelse til forhandlingerne af de årlige resultatkontrakter. Sektorvurderinger foretages på baggrund af hvert sektor review.
- Performance reviews er en vurdering af, i hvor høj grad landeprogrammer i de 15 programsamarbejdslande samt Sydafrika lever op til fastsatte mål og strategier for dansk bistand. Performance reviews gennemføres i hvert programsamarbejdsland og Sydafrika med to års mellemrum af Danidas Kvalitetssikringskontor.
- Organisationsstrategier for de multilaterale organisationer, der modtager støtte fra Danmark. Strategierne opstiller mål og fastsætter resultater, der skal nås på baggrund af den danske støtte.

Målet med det nye mål- og resultatstyringssystem er: (1) at forbedre kvaliteten af den danske udviklingsbistand via et større fokus på konkrete resultater, (2) at øge fokus på resultatorienteret ledelse og læring ved at sikre en bedre videndeling og rapportering, og (3) at skabe bedre overblik over bistandens mål og resultater for den danske offentlighed og styrke mål- og resultatstyringsværktøjer i forbindelse med en øget decentralisering af administrationen af den danske udviklingsbistand.

Annual Performance Report 2003 på nettet: www.um.dk/danida/amg

Mere information om resultatorienteret ledelse kan findes på:
www.managingfordevelopmentresults.org

FN's 2015 Mål kan skade Afrika

De fattige afrikanske lande er så langt fra målene, at det er urealistisk, at de kan nå dem i 2015. Og donorer og politikere skaber flere problemer, end de løser, hvis de har for travlt med at nå målene.

Af Kirsten Selsmark

De afrikanske lande syd for Sahara sakker længere og længere bagud. Det fremgår af den første større rapport1) om arbejdet med at nå 2015 Målene.

Ekspert i det østlige og sydlige Afrika, seniorforsker Ole Therkildsen fra Dansk Institut for Internationale Studier (DIIS) bekræfter, at udviklingen i de fleste af de 47 lande syd for Sahara går den forkerte vej. Antallet af mennesker, som lever for under en dollar om dagen, stiger støt. Og han fastslår, at det er forkert, hvis vi tror, at vi kan vende udviklingen med 2015 Målene. Målene kan tværtimod gøre mere skade end gavn, fordi de skærer alle over en kam og ikke tager udgangspunkt i det enkelte land.

- De afrikanske lande har længst at gå, og de vil derfor have langt sværere ved at opfylde målene end landene i Asien og Latinamerika. Kofi Annan er citeret for at sige, at 2015 Målene er meget ambitiøse, men at de er realistiske. Det tror jeg overhovedet ikke de er, fordi det kræver, at de afrikanske lande skal gå langt på meget kort tid, og det er utroligt svært at vokse så hurtigt uden at noget går galt, siger Ole Therkildsen.

Udenrigspolitisk ordfører fra Venstre, Troels Lund Poulsen, er enig i, at meget få af de fattige afrikanske lande syd for Sahara vil nå målene – om nogen. Men han er overbevist om, at også de afrikanske lande på længere sigt vil have gavn af målene. Han mener bl.a., at verdens ledere ikke vil kunne komme udenom at diskutere situationen i Afrika indgående på det forestående topmøde i 2005, som sætter fokus på 2015 Målene.

- På topmødet og ved enhver lejlighed indtil da, må Danmark understrege, at det er de fattigste i de fattigste lande, vi skal koncentrere os om. Vi bliver nødt til at forstærke hele fattigdomsorienteringen, siger Troels Lund Poulsen.

Vi kan ikke købe os til målene

- Politikere og donorer vil se resultater og helst her og nu, men det skal være langsigtet. Vi bliver nødt til at være realistiske. Det tager tid at opbygge den nødvendige kapacitet, fastslår Ole Therkildsen.

Ole Therkildsen henviser til Uganda, hvor Ugandas præsident, Museveni, har sat sig for, at alle børn skal have mulighed for at komme i skole. Grundskolerne har som følge heraf på kort tid fået 2-3 millioner flere elever oven i de 4 millioner, som allerede var indskrevet.

- En fænomenal udvidelse, som også ville have slået bunden ud af et dansk administrativt apparat. Det er umuligt at sikre kvaliteten i uddannelsen, når man optager så mange elever på kort tid. Der er nogle steder op til 100 i klasserne.

Undervisningssektoren skal selvfølgelig have tilført penge, understreger Ole Therkildsen, men det drejer sig ikke kun om penge. Det handler også om at indrette skolerne, så de kan modtage de mange børn, udarbejde læseplaner, udvikle undervisningsmaterialer og uddanne lærere.

- Hvis vi har for travlt med at nå 2015 Målene, skaber vi flere problemer, end vi løser. Og hvis vi tror, at bistand, dobbelt så meget bistand – 50 mia. ekstra – i sig selv vil kunne købe os til at nå målene, tror vi fejl, fastslår Ole Therkildsen.

Afrika taber på forhånd

- Jeg tror generelt, at det er bedre at sætte sig nogle mål, som man arbejder hen imod, end slet ikke at sætte nogen. Hele pointen med 2015 Målene er, at Verdenssamfundet har erkendt, at det har et ansvar. Det er i sig selv positivt og et skridt på vejen, understreger Troels Lund Poulsen.

Ole Therkildsen ser det også som noget positivt, at Verden har erkendt sit globale ansvar, og han mener, at målene med al tydelighed viser, hvor langt vi er fra noget, som kan betegnes som blot rimelige leveforhold for befolkningerne i u-landene. Men at problemet opstår, når målene bliver brugt lokalt.

- Den eneste vej frem er at sætte nationale mål og styre efter dem. Mål, som er sat af landene selv, og som tager udgangspunkt i det enkelte lands situation.

Ole Therkildsens store bekymring er tillige, at når de afrikanske lande ikke når 2015 Målene, får alle travlt med at placere ansvaret. Vi i den rige del af verden vil lægge skylden på de afrikanske lande, mens de omvendt vil sige, at det var de rige lande, som ikke levede op til deres forpligtelser, forudser Afrikaforskeren.

2015 Målene (Millenium-målene)

1. Halvere fattigdommen
2. Sikre skolegang for alle børn
3. Sikre kvinder ligestilling
4. -Nedbringe børnedødeligheden med to tredjedele
5. -Nedbringe dødeligheden blandt gravide og fødende med tre fjerdedele
6. -Stoppe spredningen af hiv/aids og andre smitsomme sygdomme
7. Sikre et bæredygtigt miljø
8. -Skabe et globalt partnerskab for udvikling

De otte mål blev vedtaget af stats- og regeringschefer på FN's generalforsamling i 2000.

Kirsten Selsmark er bistandsråd i Udenrigsministeriets Kommunikationsenhed.

Bubber i verden

Tekst: Poul Kjar.

DANIDA

Ud af osteklokken

Bubber i verden er Danidas store tv-satsning, der skal komme bredt ud til danskerne med historier om 2015 Målene. Seertallene er pæne, men konkurrencen fra sommerens EM i fodbold og Tour de France har været benhård.

Bubber: *"Kan du kurere malaria?"*

Heksedoktor: *"Ja, malaria er en simpel sygdom, som er nem at kurere."*

Bubber: *"Har du selv haft malaria?"*

Heksedoktor: *"Nej, men mine børn har haft det."*

Bubber: *"Hvordan fik du dem kureret?"*

Heksedoktor: *"Min kone tog dem med hen på hospitalet."*

Tv-værten Bubber hudfletter det på én gang komiske og dybt tragiske møde med en afrikansk heksedoktor i Tanzania. Programmet tager udgangspunkt i FN's 2015 Mål om at nedbringe børnedødeligheden med to tredjedele – og indgår i tv-serien *Bubber i verden*.

Danida har givet økonomisk støtte til programmerne, der sætter fokus på FN's 2015 Mål i seks af Danidas samarbejdslande og bliver sendt hen over sommeren i den bedste sendetid på TV2.

- Den brede danske befolkning har høj prioritet i Danidas nye kommunikationsstrategi, og via tv-mediet bliver 2015 Målene kommunikeret ud til en hel masse mennesker, der normalt ikke informeres om dansk udviklingsbistand, siger informationsmedarbejder i Danida, Charlotte Henriksen og tilføjer:

- Vi forventer ikke, at danskerne vil sætte 2015 Målene øverst på deres dagsorden i hverdagen, men målet er at få skabt kendskab til de konkrete mål.

Charlotte Henriksen er Danidas ansvarlige for Bubber-serien og tovholder for den samlede 2015-kampagne, der er Danidas største mediesatsning nogensinde, og som i årene fremover vil spille på hele mediekvadratet for at oplyse om og give danskerne indsigt i FN's otte 2015 Mål.

Bistandsverdenen samler på glansbilleder

Hvordan Danida og u-landsorganisationerne kommer ud af den såkaldte osteklokke – det snævre bistandsmiljø – med de svære og komplicerede problemstillinger har ofte været til diskussion. Inden for osteklokken.

- I Danida har vi nok tænkt for traditionelt i forhold til oplysning. Vi har haft en tendens til de mere faktuelle og opdragende udsendelsestyper. Bubber-serien fokuserer på oplevelsen og det personlige møde med fattige i udviklingslandene. Derfor er det faktisk tunge om 2015 Målene ikke det primære i programmerne. Det er problemstillingerne og de konkrete mennesker, der er interessante, siger Charlotte Henriksen.

Hun mener også, at Danida og u-landsorganisationerne har en uheldig tendens til at bruge glansbilleder i formidlingen af udviklingsbistanden.

- Folk mister interessen for u-landsstoffet, hvis vi hele tiden kommunikerer, at bistanden er ufejlbarlig, og vi står med et stort forklaringsproblem, når bistandsaktiviteter indimellem ikke indfrier forventningerne. Derfor er det meget vigtigt, at vi i Danida får kommunikeret nuancerne og kompleksiteten i udviklingsbistanden, og at man ikke kan forvente 100 procent succes.

Pæne seertal

Men skygger en kendt person som Bubber ikke for de mere komplekse sammenhænge – reduceres udviklingsbistanden ikke til primetime-underholdning?

- Nej, jeg mener ikke, at det bliver til ligegyldig underholdning. Bubber stiller spørgsmålet: "Hvor svært kan det være?" Og det stiller han jo på seernes vegne. Seerne får så nogle af svarene på, hvorfor det er så svært at skabe udvikling, og at der ikke findes nogen lette løsninger på at skabe udvikling i den tredje verden.

Betyder det, at Danida vil satse mere på tv-mediet i fremtiden?

- Vi må erkende, at tv er et ekstremt vigtigt medie, og vi vil gerne nå bredt ud med historier om udviklingsbistanden. Men det er meget tungt at komme igennem til tv-stationerne med programmer om den tredje verden. Det hele handler jo om seertal, siger Charlotte Henriksen, der kan være tilfreds med seertallene på Bubber serien.

Bubber i verden har fået pæne seertal på omkring 400.000 pr. afsnit. Men det sker i hård konkurrence med store idrætsbegivenheder som EM i fodbold og Tour de France. Det er massemediernes natur og dermed vilkårene, hvis Danida vil oplyse den brede befolkning om udviklingsbistanden – og ikke nøjes med at kommunikere med de u-landsinteresserede inden for osteklokken.

BUBBER

Der er for meget selvcentreret pop på tv

Bubber insisterer på, at vi alle har et ansvar over for den tredje verden – og at _u-lande er godt tv.

– Det er nemt nok at få et interview med Lars Ulrich fra *Metallica*, hvis bare man går gennem hans 16 managere. Udfordringen er en helt anden, når man befinder sig i det indre Afrika og skal lave et program om at nedbringe dødeligheden blandt gravide og fødende kvinder, siger den 39-årige tv-vært Bubber, der bærer det borgerlige navn Niels Meyer.

Han fremstår som alt andet end en overfladisk studievært, da han uddyber sit synspunkt med, at fjernsynet slet ikke kommer til sin ret, når man i kedelige tv-studier og i underholdningens tegn interviewer nogle mere eller mindre kendte gæster.

– Udnytter vi ikke tv's potentiale langt bedre ved at tage seeren med til en lille bjerglandsby i kongedømmet Bhutan i Himalaya-bjergene flere dagsrejser fra Danmark for at lave et program om fattige børns ret til uddannelse? Er der ikke mere gods i indholdet? spørger Bubber retorisk og fortsætter:

– Det er vigtigt, at vi som tv-station er opmærksomme på, hvad der sker omkring os, og ikke kun forholder os til den store verden i nyhedsudsendelserne. Vi skal undgå, at det hele bliver til selvcentreret pop-show. Men der er en tendens til, at vi ikke må forstyrre folks rene tanker rundt om kaffebordet – og tvinge dem til at tage stilling til fattigdom og sult i den tredje verden.

Han lyder næsten som en kordegn (hvad han bestemt ikke er – hen over sommeren blev han fyret som TV2-redaktør på grund af bijobberi), når han taler om verdens uretfærdigheder. Han insisterer på, at vi alle har et ansvar for at gøre en indsats for folk i den 3. verden.

Kondomkongen

Bubber kan være respektløs – grænsende til det skamløse. Det synes i hvert fald Bhutans undervisningsminister, der afbrød interviewet, da Bubber insisterede på, at mange af kongedømmets børn ikke får en uddannelse, da forældrene ikke kan betale for skoleuniformen etc. Det er svært ikke at værdsætte Bubbers totale mangel på respekt for autoriteter, og de fleste anerkender også Bubbers evne til at skabe kontakt til almindelige mennesker, uanset sammenhængen.

Men hvad tænker han på, når han for eksempel står midt på markedspladsen i Kampala omgivet af mænd og demonstrerer, hvordan man monterer et kondom på skaftet af en kødkniv?

– Jeg når faktisk ikke at tænke så meget. Det er jo ikke en scene, der er skrevet ned på forhånd i et manuskript. Vi var ude for at se, hvor svært det egentlig er at købe kondomer i Kampala. Det viser sig at være temmelig nemt, og det vækker en del opsigt, at jeg kommer gående med alle de kondomer. Pludselig er jeg i centrum for en kondomsnak.

Bubber er bevidst om faren for, at mændene på markedet i Kampala kan blive fremstillet og udstillet som naive sorte, der undervises af den hvide missionær og kondomkonge. Han omtaler det som et spørgsmål om mavefornemmelse:

– Jeg har det ikke nedskrevet på papir, men jeg skal kunne være i selskab med mig selv. Det skal være behageligt hele vejen igennem for dem, der deltager i programmerne. De skal ikke gå hjem med en fornemmelse af, at jeg snød dem, eller gjorde grin med dem.

FAMILIEN JENSEN I KØBENHAVN

Kvinderne overgav sig – mændene fik set anden halvleg af EM semifinalen

Udvikling legede medieforsker og var flue på væggen hos familien Jensen i en københavnsk forstad, da tv-programmet *Bubber* i Ghana blev sendt torsdag den 1. juli på TV2 samtidig med EM-semifinalen i fodbold mellem Grækenland og Tjekkiet på DR1.

Der blev serveret chokoladekage og kaffe med mælkeskum, da det andet program i serien *Bubber i verden*, denne gang fra Ghana, kørte over skærmen i tv-stuen hos familien Jensen i en københavnsk forstad. Familien havde indvilget i at se og efterfølgende diskutere programmet med *Udvikling* – og således indgå i en form for kvalitativ seertest.

Til stede var værtsparret Anders (selvstændig, 64 år) og Jane (tandlæge, 58 år), deres barnebarn på syv år, moster Mette (bibliotekar, 56 år), onkel Klaus (miljøkonsulent, 59 år), børnene Dan (studerende, 24 år) og Signe (studerende, 23 år).

Programmet begynder, og Bubber ræser på knallert ad hullede jordveje ud til en lille landsby, mens han fortæller om problemstillingen og FN's mål om at nedbringe dødeligheden blandt gravide og fødende kvinder med tre fjerdedele. Som ved ethvert godt familietræf går snakken på kryds og tværs, barnebarnet skal en tur på toilettet, og naboen ringer på døren, inden roen får lagt sig fem minutter inde i programmet.

Bubber – persona non grata

I den ghanesiske landsby bliver Bubber inviteret til at deltage i en hjemmefødsel i en lille hytte. Familien Jensens kvinder ryster på hovedet, og Signe stiller det retoriske spørgsmål:

“Hvem har man ikke lyst til at have med til sin fødsel?”

“Bubber!” lyder svaret i kor, og moster Mette fastslår ligefrem, at hun ikke bryder sig om Bubber. Anders tilføjer, at Bubber kan virke overgearret og barnlig.

Fødslen går i gang, smerten står skåret i kvindens ansigt, men hun siger ikke en lyd. Enhver snak rundt om kaffebordet forstummer, indtil hun omsider får presset en lille ibenholt-farvet klump ud i favnen på den lokale sundhedsarbejder og Bubber, der har ageret aktiv fødselshjælper – og som er rørt til tårer.

“Han er altså mere god end dårlig,” siger Signe om Bubber, der er ved at få vendt stemningen i stuen.

Bubber bliver vist rundt i hytten og rystes over, at kvinder og børn sover på gulvet i køkkenet, mens manden har sit eget værelse og familiens eneste seng. Familien Jensen deler hans indignation.

“Det er bare for meget,” siger Signe.

“Det er jo kulturen,” siger Jane, der har været i Afrika på ferie.

“Men kulturer kan man også lave om på” siger moster Mette, og den konklusion bakker familien op om.

I programmets klimaks overværer Bubber iført maske og kittel et meget dramatisk kejsersnit. Familien Jensen holder vejret, barnebarnet gemmer hovedet i en sofapude, og alle tier stille i nogle lange *suspense*-sekunder, hvor Bubber i *voice-over* fortæller om antallet af børn og mødre, der dør i forbindelse med fødsler i Ghana. Forløsningsen er total hos Bubber og familien i forstaden, da den nyfødte omsider trækker vejret.

“Han er fuldstændig sig selv,” siger Signe, og moster Mette tilføjer, at han virkelig er oprigtigt engageret og involveret i situationen. Alle nikker samtykkende.

Onkel Klaus' konklusion

Men hvad handler programmet egentlig om?

Moster Mette: “Man skal støtte u-landshjælpen.”

Anders: “At føde børn er noget meget væsentligt i alle kulturer.”

Jane: “At mange kvinder dør under graviditet og fødsel, og man kan redde mange kvinders liv ved at uddanne flere sygeplejersker.”

Bingo! Men hvad med FN's 2015 Mål?

Moster Mette: “Hvad er det for nogle mål? Dem har jeg aldrig hørt om.”

Dan: “Dem blev der da ikke sagt noget om.”

Signe: “Bubber sagde noget om det i starten.”

Dan: “Det hørte jeg ikke, fordi der var så meget larm.”

Signe: “Man skal høre efter, ellers kan det jo være lige meget.”

Jane: “Det er noget med, at FN har opsat mål for at nedbringe fattigdommen?”

Bingo! Kan I nævne nogen af målene?

Testgruppen forsøger, men FN Målene bliver blandet sammen med FN's menneskerettighedskonvention og Bjørn Lomborg. Jane er frustreret over, at programmet varede alt for kort tid. Onkel Klaus, der ikke har blandet sig så meget i debatten, siger:

“Det er sjældent, at man ser programmer, der kommer så tæt på fattigdommen – men det er klart, at to gange 45 minutter måske er at foretrække.”

Få sekunder efter er mændene opslugt af EM-semifinalen i fodbold mellem Grækenland og Tjekkiet på den konkurrerende kanal. De havde nok foretrukket at se hele fodboldkampen, mens kvinderne giver udtryk for, at Bubber-programmet gav et sjældent indblik i den afrikanske virkelighed – på en intens og anderledes facon.

Forskellen på mænds og kvinders (tv)-præferencer er vel i sidste ende noget kulturelt, men som moster Mette siger: “det kan der laves om på”.

PRODUCENTEN

Grænsen går ved Bubber

- Vi skal passe meget på med den formel, der hedder at sende kendte mennesker ud i den tredje verden, men vi kan gøre det en gang i mellem, siger tv-producenten.

- *Bubber i verden* er et godt eksempel på, hvordan man kan lave 3. verdens formidling på tvs præmisser ved brug af vært, fortælletempo, æstetik – uden at tivolisere indholdet, siger Claus Ladegaard fra Easy Film, som i samarbejde med Danida har udviklet og produceret *Bubber i verden* til TV2.

Ifølge tv-producenten kan det være svært for mange tv-seere at følge med i og forstå de daglige nyheder om u-lande, fordi den nærmere sammenhæng ikke forklares. I Bubber-serien er der dels et forsøg på at forklare sammenhænge, og dels en fokusering på den personlige historie.

Men er der ikke mange, der synes, at Bubber er irriterende og som derfor zapper væk?

- Jo, der er sikkert nogle af dem, der læser din udmærkede avis, som ikke gider se på Bubber. Men jeg mener faktisk, at Bubber er en knaldhamrende god formidler og langt bedre end de fleste andre værter på dansk tv. Hans engagement og sociale indignation er ægte og trænger igennem skærmen, siger Claus Ladegaard.

U-lande som reality-tv

Easy Film er et uafhængigt filmselskab, der har specialiseret sig i at udvikle u-landsprogrammer til dansk tv. TV2 sender normalt ikke u-landsprogrammer i den bedste sendetid – men det princip har *Bubber i verden* fået lagt ned. Der er en tro på, at serien kan trække seere – og public-service forpligtelse eller ej – seerne er det vigtigste hensyn.

Spørgsmålet er derfor: Hvor langt er producenten parat til at gå for at sælge programmer til tv om den tredje verdens forhold?

- Grænsen går nok ved Bubber. Der er en balance mellem at bruge kendte mennesker og hensynet til det formidlingsmæssige indhold. Det er en formel, som vi skal passe meget på med ikke at overudnytte. Det må ikke blive den eneste måde at formidle den her slags problemstillinger på, svarer Claus Ladegaard, der til gengæld ikke udelukker, at man kan formidle udviklingsproblemstillinger ved hjælp af andre underholdningsskabeloner.

- Vi har faktisk en idé liggende, der handler om at indbyde nogle danskere til at leve en uge i fattigdom. Vi tager en fisker i Thyborøn og beder ham leve og bo i en uge på stranden som fisker i Vietnam. Det er jo faktisk et reality-program, men jeg tror, at det kunne sætte fokus på lige præcis de forhold, som vi taler om, og som vi gerne vil have folk til at forstå.

Reality-idéen er inspireret af Dansk Røde Kors, der uddelte flygtningepakker og bad danskerne om at leve af det samme, som vi tilbyder flygtninge, hvad der viste sig at være stor folkelig interesse for. Men for Claus Ladegaard har det desværre ikke været muligt at afsætte tv-versionen til dansk tv, hvor vurderingen har været, at idéen ikke ville trække nok seere.

BUBBER I VERDEN

Bubber i Uganda

Bubber rejser til Uganda, hvor hver fjerde var smittet med hiv i 1980'erne.

Bubber i Ghana

Bubber rejser til Ghana, hvor kvinderne på landet alt for ofte mister livet under graviditet eller fødsel.

Bubber i Bhutan

Bubber rejser til Bhutan, hvor mange familier ikke har råd til at sende børnene i skole.

Bubber i Tanzania

Bubber rejser til Tanzania, hvor malaria er hovedårsagen til, at hvert 10. barn dør inden det fylder fem år.

Bubber i Bolivia

Bubber rejser til Bolivia, hvor kønsdiskriminering er en del af hverdagen.

Bubber i Vietnam

Bubber rejser til Vietnam, hvor halvdelen af befolkningen ikke har adgang til rent drikkevand.

Programmerne vises hen over sommeren, torsdag kl. 21.25 på TV2, og kan bestilles på dvd efter 1. september på www.danida-publikationer.dk

Læs mere på www.danida.dk/2015

Programmerne er produceret af Easy Film A/S med støtte fra Danida. Tilrettelægger: Ulla Hasselbach.

Bevæbnet bistand

I det nordlige Afghanistan arbejder danske soldater tæt sammen med udviklingsarbejdere. Men det kræver omtanke at blande våben med genopbygning, advarer den britiske bistandsorganisation DFID, der har erfaringer med den kontroversielle strategi.

Af Michael Lund og Signe Daugbjerg

De danske soldater står ud af firhjulstrækkerne i en lille landsby i det nordlige Afghanistan.

For et døgn siden var de ude at efterforske en sag om et firdobbelt mord mellem to rivaliserende krigsherrer. I dag er missionen anderledes.

Da kaptajn Bjarne Møller stiger ud af bilen, lader han sin automatriffel ligge i bilen. I stedet finder han en radio frem, som han gennem sin tolk giver til landsbyens lokale lærer og religiøse overhoved.

– Vi kommer fra PRT, og vi vil gerne give dig en radio, så du kan informere landsbyen om, hvad der sker i verden, forklarer Bjarne Møller.

Bjarne Møller og hans fire underordnede er ikke almindelige fredsbevarende soldater. De udgør det danske bidrag til de såkaldte *Provincial Reconstruction Teams*, eller PRT'er, som er spredt ud over det meste af Afghanistan. Danskernes primære opgave er at skabe sikkerhed for afghanerne i Samangan-provinsen i det nordlige Afghanistan (se kort), men derudover har de en sideopgave: genopbygning. Blandingen af udviklingshjælp og militært arbejde har skabt røre blandt internationale NGO'er, der kritiserer modellen for at udviske grænserne mellem udviklingshjælp og militære missioner, ligesom andre har kritiseret militæret for at lave kortsigtet og uigennemtænkt genopbygningsarbejde.

Udvikling med våben

De danske soldater har indtil videre været med til at skaffe penge til en generator til en lokal tv-station, ligesom de har delt radioer og skolebøger ud og været med rundt til de lokale guvernører og indsamle ønsker om genopbygning af bygninger. PRT'erne er en nyskabelse inden for udviklingshjælp. Godt nok har militæret tidligere løst genopbygningsopgaver, men det har været på egen hånd. PRT'erne er derimod direkte integreret med donorerne.

I det britiske hovedkvarter for den PRT, som de danske soldater hører under, sidder således en repræsentant for både DFID (Department for International Development) og USAID, som er henholdsvis den engelske og den amerikanske pendant til Danida. På baggrund af de informationer, soldaterne indsamler, bevilger bistandsorganisationerne penge til forskellige projekter. Danskerne gjorde for eksempel opmærksom på en forfalden retsbygning i deres område, som DFID herefter har genopbygget, mens USAID sponsorerede generatoren.

Men flere internationale organisationer i Afghanistan – blandt andet Røde Kors og Læger uden Grænser – mener, at sammenblanding af en militær indsats og humanitær bistand kan være farlig – og være med til at underminere NGO'ernes uafhængighed og neutralitet.

DFID's repræsentant i det britiske hovedkvarter i Mazar-i-Sharif giver til dels kritikkerne ret.

– Da de amerikanske PRT'er begyndte deres arbejde, gik de udelukkende efter at vinde "hearts and minds". De byggede skoler og hospitaler uden at tænke over, om der var folk til at føre projekterne videre, og de drog ud tungt bevæbnede og lavede projekter, som lokale NGO'er kunne have udført bedre. Det gjorde forståeligt nok mange mennesker sure, og derfor har vi forsøgt at køre den britiske PRT anderledes, siger DFID's repræsentant i den britiske PRT, Barry Kavanagh.

Skal holdes adskilt

De danske soldater og resten af den britiske PRT kører derfor ud i almindelige firhjulstrækkere i stedet for pansrede biler, og selv om DFID, USAID og soldaterne har hovedkvarter samme sted, er genopbygning og militært arbejde adskilt. Soldaterne kan viderebringe ønsker om genopbygning til DFID, men det er DFID, der bestemmer, om projektet skal laves. Og opgaverne bliver primært udført af lokale NGO'er, som DFID betaler.

– Militæret og NGO'erne skal som udgangspunkt være adskilt, for de fleste soldater har ikke forstand på udviklingsarbejde, ligesom jeg jo heller ikke tager en uniform på og begynder at skyde folk. Vi er her ikke for at konkurrere, men for at samarbejde, siger Barry Kavanagh.

Da Udvikling besøgte området, hvor de danske soldater arbejder, er det svært at afgøre, om NGO'erne er tilfredse med den britiske og danske måde at lave militært udviklingsarbejde. De lokale afdelinger af Røde Kors og Læger uden Grænser meddeler, at de behandler PRT-medarbejderne som "enhver anden aktør på scenen", mens de mindre organisationer er mere tvetydige i deres holdninger. Den franske organisation ACTED har lavet et par projekter bestilt af PRT'ens DFID-afdeling, mens den irske organisation Goal sørger for ikke at blive set sammen med de danske soldater. Begge organisationer understreger, at de ikke samarbejder med den militære del af PRT'erne, og hos Goal ønsker man ikke engang at udtale sig om de danske soldater.

– Vi samarbejder ikke med dem, fordi vi ikke vil sættes sammen med militæret, men mere kan jeg ikke sige. Vi har besluttet, at vi ikke vil udtale os om PRT'ens arbejde og om vores holdning til den, fordi det er et meget politisk emne, siger Goals leder i Afghanistan, Peter Middlemiss.

Send flere penge

Når den danske kaptajn Møller kører igennem de fattige landsbyer i Samangan-provinsen, har han svært ved at forstå NGO'ernes afvisende holdninger.

– Jeg har ingen problemer med, at de ikke vil mødes med os i felten, hvor vi har uniform på, men at de ikke engang vil tale med os i vores hovedkvarter, det forstår jeg ikke. Der er mange steder, hvor vi kan hjælpe dem med efterretninger, og vi arbejder jo alle sammen for at skabe sikkerhed og udvikling, og det håber jeg, de er ved at indse, siger Bjarne Møller.

I den lille landsby, hvor de danske soldater har afleveret en radio, er diskussionen om udviklingsarbejde med våben ikke nået frem. Den lokale mullah, der har modtaget radioen, efterspørger mere hjælp og mere sikkerhed, ligegyldigt hvor det kommer fra.

– Det er det samme for os, om det er organisationerne, eller om det er soldaterne, der gør noget. Bare der er nogen i det internationale samfund, der hjælper os. Vi har brug for en ny skole, og vi mangler vand, siger mullah Amanullah og spørger, om danskerne har penge til at bygge en skole.

Provincial Reconstruction Teams (PRT)

PRT'erne er udviklet af amerikanerne, og formålet er at skabe sikkerhed og genopbygning i de områder, de har ansvaret for. Soldaterne patruljerer områderne i små hold og hjælper det afghanske politi og militær med at skabe fred. Derudover samarbejder soldaterne med bistandsorganisationer som britiske DFID og amerikanske USAID og med lokale NGO'er.

Der er i øjeblikket 12 PRT-hovedkvarterer i Afghanistan, men der er planer om at oprette flere. Danmark bidrager med seks soldater, som alene dækker hele Samangan-provinsen i det nordlige Afghanistan.

Den danske styrke i Afghanistan består i øjeblikket af 70 mand.

Michael Lund og Signe Daugbjerg er freelancejournalister.

Danida samarbejder med soldater

Briterne og amerikanerne har gjort det i et stykke tid, og nu begynder Danida også at nedbryde skellet mellem udviklingshjælpen og den militære indsats. Danida har ansat en dansk rådgiver, som skal bo sammen med soldaterne i den danske PRT-lejr i det nordlige Afghanistan, ligesom DFID og USAID gør blandt britiske og amerikanske soldater. Formålet er, at Danida-rådgiveren skal kunne vurdere de lokale ønsker om genopbygning og bringe de relevante ønsker videre, så der eventuelt kan findes penge til projekterne.

– Hvis du spørger befolkningen i Afghanistan, hvilke tre ting de vil have, så svarer de sikkerhed, sikkerhed og sikkerhed. Derfor kan det være fornuftigt at have PRT'er, hvor sikkerheden og udviklingen følges ad, siger Michael Vinding, der er chargé d'affaires på det danske repræsentationskontor i Afghanistan (i dag ambassade, red.).

Den danske kaptajn, der har ledet det danske PRT-hold frem til juni, tror, at det næste hold vil få gavn af Danida-rådgiveren.

– Det er en rigtig god idé. Vi måtte bruge meget tid på administration, når vi skulle igennem USAID eller DFID med ønsker om projekter. Med en civil Danida-rådgiver hos danskerne vil det gå meget hurtigere, siger kaptajn Bjarne Møller.

Jeg håbede, at jeg en dag ville komme til Afghanistan

Han har levet med nomader i telte, oplevet den kommunistiske revolution på tæt hold og er blevet smidt ud af Taliban. Gorm Pedersen er direktør for den danske hjælpeorganisation DACAAR, der i år kan fejre sit 20-års jubilæum i Afghanistan.

–I dag er den største udfordring for det hårdt prøvede land sikkerheden, siger Gorm Pedersen.

Af Michael Lund og Signe Daugbjerg

På en landevej i Afghanistan kører Gorm Pedersen og to andre udlændinge. Året er 1999, og de er på vej til Pakistan i forbindelse med deres arbejde. Ved et checkpoint rækker en ung Taliban-soldat armen ud og gør tegn til, at de skal stoppe bilen. Han vil høre, hvad de tre udlændinge laver i Afghanistan. De fortæller, at de er henholdsvis ingeniør, agronom og antropolog. Den unge talibaner tænker sig om et kort øjeblik og siger så, at Afghanistan har brug for både agronomer og ingeniører, så de kan få lov at blive. Men da han ikke ved, hvad en antropolog er, smider han Gorm Pedersen ud af landet.

– Taliban er hverken intellektuelle eller organiserede. Under Taliban var meget præget af tilfældigheder. Alligevel var det sikrere at være udlænding dengang, end det er nu. Når Taliban først havde accepteret, at vi opererede i et område, var der aldrig nogen problemer. Vi behøvede ikke at bekymre os om, at vores biler blev stjålet, eller at vores medarbejdere blev overfaldet. Sådan er det ikke i dag, siger Gorm Pedersen.

Gorm Pedersen har de sidste to år stået i spidsen for organisationen DACAAR, som i år fejrer sit 20-års jubilæum. DACAAR arbejder i 22 af landets 34 provinser og er en af de førende organisationer inden for drikkevandsforsyning og landbrugsudvikling i Afghanistan. Gorm Pedersens kendskab til landet går dog længere tilbage end organisationens fødsel. Allerede i 1975 kom han første gang til landet for at studere nomader. Dengang var Afghanistan et yndet rejsemål for rygsæksrejsende og blev kaldt "en behagelig parentes", hvor man kunne komme og slappe af, inden man skulle videre til det mere hektiske Indien.

– Det gør ondt at se, hvordan landet er blevet ødelagt af de mange krige. Jeg har jo set hele udviklingen, siger Gorm Pedersen, der også befandt sig i Afghanistan under den kommunistiske revolution i 1978.

Barndomsdrøm

Siden amerikanerne bombede Taliban fra magten i 2001, er det blevet farligere at arbejde som NGO i Afghanistan. Det sidste års tid er overfald på NGO'er steget fra én om måneden til én om dagen. Og det er også gået ud over DACAAR. Sidste år blev fire lokale medarbejdere likvideret af Taliban, og Gorm Pedersen har måttet lukke flere af organisationens kontorer midlertidigt.

– Siden foråret 2003 har vi set Talibans aktioner brede sig. De har mobiliseret deres styrker og har lavet mange attentater på blandt andet NGO'er. De opererer i de sydøstlige dele af landet, og derfor har vi desværre været nødt til at lukke vores kontorer midlertidigt i det område. Men vi har gjort meget ud af at sige til lokalbefolkningen, at det kun er midlertidigt, så folk stadig ved, at vi er i nærheden. Desværre er det ikke længere sådan, at vi bare skal koncentrere os om, hvor i landet der er brug for os, men også hvor det er sikkerhedsmæssigt forsvarligt at være, siger Gorm Pedersen.

Gorm Pedersens interesse for Afghanistan stammer helt tilbage fra hans barndom. Selv om han også har arbejdet i blandt andet Nepal og Bangladesh, har det altid været Afghanistan, der har haft den største plads i hans hjerte.

– Man kan sige, at jeg er påvirket fra en tidlig alder. En af mine lærere i skolen var med det første hold danske videnskabsfolk i Afghanistan i slutningen af 1940'erne. Han talte med stor begejstring om Afghanistan, og det blev jeg

meget inspireret af. Fra ganske ung har jeg hørt historier om landet og håbede allerede dengang, at jeg en dag ville komme hertil, siger Gorm Pedersen.

Korrupte tyveknægte

Gorm Pedersen regner med at sidde i direktørstolen for DACAAR mindst et år endnu. Og det er medarbejdernes sikkerhed og den politiske modvilje mod NGO'er, der optager det meste af direktørens tid i øjeblikket. I slutningen af april udtalte planlægningsministeren til en statsejet afghansk tv-kanal, at NGO'erne var en større trussel mod landets udvikling end krigsherrer og militsledere.

– Det er ødelæggende for vores arbejde, at vi bliver beskyldt af dele af regeringen for at være korrupte tyveknægte. Vi har været nødt til at holde et møde med præsident Karzai, hvor vi udtrykte vores bekymring for denne udvikling. Og han lovede, at debatten vil blive mere nuanceret i fremtiden, siger Gorm Pedersen.

Et af kritikpunkterne lyder, at mange organisationer er i landet af de forkerte årsager. Næmlig for at tjene penge til sig selv og ikke for at hjælpe med at opbygge landet. Og den kritik er Gorm Pedersen enig i.

– Der er kommet et væld af organisationer de sidste år, der prøver at score penge på krisen i Afghanistan. Nogle af dem er skuffevirksomheder, som kun har en mand og en postboksadresse, og som så prøver at malke donorerne for penge. Andre er egentlige kommercielle forretninger, der – i mangel af klar lovgivning – er registreret som NGO'er. Så derfor er jeg enig i, at der skal ryddes op blandt organisationerne. Men samtidig vil jeg også sige, at siden 1980'erne er det i vid udstrækning NGO'erne, der har holdt Afghanistan i live. Havde det ikke været for dem, så havde Afghanistan været under nulpunktet i dag, siger Gorm Pedersen.

DACAAR

The Danish Committee for Aid to Afghan Refugees, DACAAR, begyndte sit arbejde i en flygtningelejr i Pakistan i 1984. Konsortiet drives i fællesskab af Mellemløst Samvirke, ASF Dansk Folkehjælp og Dansk Flygtningehjælp. DACAAR har i dag projekter i 22 af Afghanistans 34 provinser og beskæftiger sig primært med vand, sundhed og landbrug. Organisationen beskæftiger 1.300 afghanere og 10-15 udlændinge. Danida støtter i 2004 organisationen med 3,2 millioner kroner. Hjemmeside: www.dacaar.org.

RUNDT OM PS-PROGRAMMET

Danske erhvervsfolk afsøger terrænet for forretninger i Tanzania og Kenya

En dansk delegation af erhvervsfolk besøgte en uge i starten af juni Tanzania og Kenya.

Delegationen bestod af 20 danske erhvervsfolk fra store og små virksomheder, samt repræsentanter fra Dansk Industri, Håndværksrådet, Landbrugsrådet, og Industrialiseringsfonden for Udviklingslandene (IFU).

Målet med rejsen var at finde partnere i de to fattige lande, som de danske virksomheder kunne indgå et langsigtet partnerskab med i regi af Danidas Privat Sektor Program (PS-Programmet).

Selv om Tanzania har en økonomisk vækst på op mod 10 procent om året, samledes interessen fra dansk side sig alligevel om nabolandet Kenya. For godt nok har Tanzania en højere vækst end nabolandet, men bruttonationalindkomsten er fortsat højest i Kenya. Og så er Kenya den tredjestørste industrination i Afrika syd for Sahara – kun overhalet af Sydafrika og Nigeria.

I Tanzania og Kenya var henholdsvis 130 og 200 afrikanske erhvervsfolk troppet op for at mødes med de danske virksomheder og drøfte muligheden for at indgå et partnerskab.

Delegationsrejsen var arrangeret af Udenrigsministeriets Privat Sektor Program i samarbejde med Dansk Industri.

Udvikling talte med to af deltagerne i delegation – og besøgte en fiskeeksportvirksomhed i Dar es Salaam, der netop har indgået et partnerskab med en dansk virksomhed.

Delegationen af danske erhvervsfolk besøgte blandt andet Sadolins fabrik i Dar es Salaam, Tanzania, der er omfattet af PS-Programmet.

Foto: Jørgen Schytte.

Er det ok at være profitorienteret?

“Vi troede man skulle være mere ’udviklingsagtig’”, siger Flemming Lund fra det danske firma Inmobia, der vil levere nyheder pr. mobiltelefon til afrikanerne. Det var ikke uden en vis skepsis, at han tog med på en PS-delegationsrejse til Østafrika.

Af Stefan Kati’c

- *Vi satser på Afrika*, erklærer Flemming Lund, der er direktør for virksomheden Inmobia, der leverer mobilportaler til mobiloperatører.

Firmaet har storstillede planer for at erobre det afrikanske marked for mobilportaler. Allerede nu leverer Inmobia portaler til mobiloperatører – det var det, der i gamle dage hed telefonselskaber. Det sker på globalt plan, og i Afrika leverer firmaet mobilportaler til to mobiloperatører i Tanzania og én i Malawi og er på vej ind i en række andre afrikanske lande.

Alt sammen på markedsvilkår. Det var derfor med en vis skepsis, at firmaets stifter og direktør Flemming Lund meldte sig til Danidas erhvervsdelegation, der i juni rejste til Østafrika:

- Vi var på forhånd bange for, at der var krav om at man skulle være ’udviklingsagtig’ – altså at rejsen kun var for firmaer, der laver vandpumper og den slags. Var det ok at være profitorienteret? Og tilmed højteknologisk?, spurgte vi os selv. Det var det. På denne tur er det blevet understreget igen og igen af arrangørerne fra Udenrigsministeriet, at projekterne skulle generere værdi for den lokale samarbejdspartner, siger Flemming Lund, som konkret vender hjem fra Kenya med aftaler med to nye partnere i tasken.

Inmobias forretningskoncept er at levere nyheder og underholdning via mobiltelefonen, som er det kraftigst voksende medie i Afrika. Ideen er at bruge mobiltelefon som et medie på linje med radio, tv og ugeblade – en modtager af nyheder, slet og ret. Teknologien er testet i Europa og skal nu overføres til Afrika.

Mediemarkedet i Afrika er meget lidt udviklet og ikke som i Danmark, hvor man har 50 herre- og dameblade at vælge imellem. Inmobia går ind og udnytter det medietomrum, der hersker i store dele af Afrika, hvor tv-stationer og aviser er meget lidt udbredte. Som Flemming Lund siger:

- Vi kan komme ud med en hel anden kraft, end en avis kan komme ud med. Vi kan revolutionere mediebilledet i Afrika.

Inmobia skal nu med støtte fra PS-Programmet til at starte en forundersøgelse, der skal se på, hvordan man kan undervise afrikanere i at drive et digitalt medieselskab. Journalister, teknikere og projektledere er helt nye i PS-regi.

Firmaet er i øjeblikket i gang med at lave aftaler med mobiloperatører og træne de journalister, der skal lægge nyheder og videoklip på. Det er PS-Programmet, der finansierer skabelsen af et digitalt medieselskab, der skal lave nyheder som Inmobia kan distribuere via mobilnettet.

Også på e-learning-fronten har Inmobia et produkt i støbeskeen. Firmaet har indgået et samarbejde med forskere på Hvidovre Hospital og lokale partnere i u-landene om at udforme budskaber om hiv-forebyggelse. Det skal ske skræddersyet til afrikanske mobiltelefon-brugere. Et af tilbuddene Inmobia overvejer hedder ’Du kan få en gratis mobiltelefon, hvis du svarer på 10 spørgsmål om aids.’

Stefan Kati’c er redaktør for Udvikling.

40 gange flere Privat Sektor-projekter i Vietnam end i Bolivia

Siden 2002 har Privat Sektor Programmet dækket alle Danidas programsamarbejdslande, samt Sydafrika. Men mens danske virksomheder er involveret i 128 projekter med erhvervspartnerne i Vietnam, så er interessen mere kølig for Bolivia. Her er der beskedne tre PS-projekter. Udvikling har talt med kontorchef Finn Jønck fra _Danidas erhvervskontor.

Af Stefan Katić

- I 2002 var der 128 PS-samarbejdsprojekter i Vietnam, men blot tre i Bolivia og syv i Nepal? Er det tilfredsstillende?

- Det er tilfredsstillende i den forstand, at PS-projekterne skal være styret af efterspørgsel, og her er der størst interesse for Vietnam. Vietnam er i øvrigt et væsentligt større land end de to andre, og PS-Programmet har været aktivt dér siden 1996. Omvendt er dansk erhvervslivs interesse for at gå ind i Latinamerika meget beskedne. Men hvis vi skønner, at der er potentiale i et land for et PS-samarbejde, så går vi ud og laver markedsføring. Nepal er interessant derved, at det trods alt har været muligt at etablere syv partnerskaber under de nuværende omstændigheder.

- Danidas Privat Sektor Program blev evalueret i 2001. Hvilke ændringer er der sket siden da?

- I selve PS-Programmets indhold er der ikke ændret det store siden 2001, men omstændighederne er ved at ændre sig i takt med globaliseringen. Her kan PS-Programmet spille en rolle i forhold til danske virksomheders ønske om at tage del i internationaliseringen, for eksempel ved partnerskaber i u-landene eller ved at outsource (dvs. flytte hele eller dele af produktionen til udlandet, red.). For skal man outsource, kræver det kendskab til markedet og kontakt til partnere. Her kan PS-Programmet hjælpe.

- Men skal Danida betale for, at arbejdspladser i Danmark forsvinder?

- Nu er det jo ikke givet, at outsourcing fører til tab af arbejdspladser. Undersøgelser fra Dansk Industri viser, at det fører til en ændring af arbejdsstyrken, ikke nødvendigvis til færre arbejdspladser. Man må også spørge: Hvad er alternativet? Danske virksomheder udsættes for en stigende konkurrence, og mange må dreje nøglen om, hvis ikke de gør noget. Det er et succeskriterium for PS-Programmet at skabe arbejdspladser ude, så vores fokus er på beskæftigelseseffekten i Syd. Outsourcing kan være en fordel for både Danmark og det pågældende udviklingsland.

- Og hvilke ændringer har der været for PS-Programmet siden regeringsskiftet?

- Siden 2001 er Danmark begyndt at satse mere målrettet på u-landenes erhvervsudvikling. Det sker gennem en arbejdsdeling, hvor PS-Programmet og andre virksomhedsorienterede erhvervsinstrumenter på mikroniveau fortsat arbejder med de enkelte virksomheder. På makro- og industriniveau har man så Danidas erhvervssektorprogrammer, der arbejder med at forbedre rammebetingelserne for erhvervslivet i udviklingslandene. Får man skabt ordentlige betingelser for de private virksomheder i Syd, vil det også stimulere den økonomiske vækst.

- Jeg besøgte i juni en PS-støttet virksomhed i Østafrika. Her arbejdede de ansatte i støj dagen lang. Ikke én var udstyret med høreværn. Hvordan kan det gå til?

“Vi må også se realistisk på det. Vi kan ikke få danske standarder med ét slag. Men faktisk er der blevet investeret i en række forbedringer inden for miljø- og arbejdsmiljø på mange af de virksomheder, PS-Programmet arbejder med. Ting, der er langt over standarden i Tanzania. Kan man ved at påvirke de virksomheder, vi arbejder sammen med hæve den nationale standard i landet, så har vi grund til at være tilfredse, påpeger Finn Jønck og tilføjer, at diskussioner om netop PS-Programmet har det med meget, meget hurtigt at blive et rent holdningsspørgsmål.”

PS-Programmet havde i 2003 et budget på 150 millioner kroner.

PS-Programmet (Privat Sektor Programmet) tilbyder rådgivning og økonomisk tilskud til danske virksomheder, der ønsker at indgå samarbejder med virksomheder i Danidas programsamarbejdslande. Tilskuddet kan gå til besøgsrejser og forundersøgelser i den første fase, hvor samarbejdet skal i gang. Der skal være tale om kommercielt bæredygtige projekter med et element af uddannelse/ overførsel af viden.

Vi tjener (endnu) ikke penge på det her

PS-Programmet er ingen guldgrube. Når Scanpro er med i Østafrika skyldes det, at firmaet er ved at køre sig i stilling til fremtiden – og en god portion eventyrlyst.

Af Stefan Katić

- Det er ikke noget vi tjener på, fastslår Anders Rasmussen om Scanpros involvering i PS-Programmet. Han er salgschef for Scanpro A/S, en mindre østjysk maskinvirksomhed, der leverer udstyr til mejerier og til fødevarer- og juicefremstilling.

Scanpro A/S har i en årrække arbejdet med Danidas Privat Sektor Program, først i Nepal (nu afsluttet), så i Bangladesh og siden i Ægypten. Nu er turen så kommet til at se lidt på muligheden for partnerskaber i det østafrikanske – og her er Anders Rasmussen ikke i tvivl om, at det er Kenya, der falder mest interessant ud.

Samarbejdet med PS-partnerne i de varme lande udgør dog kun et lille hjørne af Scanpros samlede omsætning. En 3-5 procent af årsomsætningen, skønner Anders Rasmussen.

Når Scanpro A/S alligevel bruger tid og kræfter på at rakke rundt i Østafrika og mødes med potentielle partnervirksomheder – alene i Kenya holdt Anders Rasmussen møder med 28 kenyanske virksomhedsfolk på to dage – skyldes det primært én ting: Scanpro går i stilling til fremtidens mere globale markedssituation:

- Med de forretningsmuligheder, der er i dag, bliver du nødt til at gå uden for Danmarks grænser. Kan vi for eksempel i Ægypten træne en virksomhed til at lave rustfrit udstyr på dansk niveau, så kan det hjælpe os i en fremtidig situation, hvor vi kan købe det – billigere, men lige så godt – fra Ægypten og ikke som nu fra Danmark, siger Anders Rasmussen, der heller ikke lægger skjul på, at en vis portion eventyrlyst er med i spillet.

Han peger på, at der er et stort uudnyttet potentiale i mange afrikanske stater. Både på virksomhedssiden og donorsiden er der muligheder. Der er mange fattige her – og en del rige.

- Hvad angår delegationsrejsen, så er det bare med at opstøve fremtidige partnere – de har brug for teknologi og knowhow. Der er et meget stort lokalt marked, og vi kan gå ind og blive leverandører. Men vores formål med at være med på rejsen er ikke kun at finde PS-partnere. Vi er selvfølgelig også interesserede i at sælge, nu vi alligevel er her, siger Anders Rasmussen.

Anders Rasmussen fastslår, at der er en enorm spændvidde i de lokale firmaer, han har mødt i Østafrika:

- Her er dem, der kommer, sætter sig og – mellem linjerne – siger: 'Jeg vil gerne have et mejeri og jeg vil gerne have at Danida betaler'. Og her er allerede etablerede, lokale virksomheder, som har en produktion i gang, men mangler noget knowhow for at få det op på et højere niveau. Det kan vi give dem – også på managementsiden, slutter Anders Rasmussen.

EU og _den forbudte fisk

Danske *Royal Fish* skal hjælpe det tanzanianske fiskeeksportfirma Shamez med at leve op til strenge EU-krav, så virksomheden kan få adgang til det europæiske marked. Til gengæld bliver Royal Fish eneforhandler for *Shamez* i hele EU.

Af Stefan Katić

Hr. Mchwampaka napper med et snuptag to store, flotte hummere i bassinet og holder dem op, så vi alle kan se dem. Hver måned opkøber og forarbejder den Dar es Salaam-baserede fiskerivirksomhed Shamez Ltd., som han er direktør for, 8 -10 tons levende hummer.

Shamez betaler fiskerne 12 dollars pr. kilo hummer – forbrugerpriserne ligger på små 50 dollars per kilo. Det er altså en rigtig god forretning at være fiskeeksportør i Tanzania, og Shamez sælger da også alt, hvad de kan opkøbe, primært til Fjernøsten og Mellemøsten.

- Hvad angår hummere, kan vi sælge alt det, vi fanger, siger direktør Mchwampaka. Næsten alle hummere, man får ind, fanges af svømmedykkere med snorkel – hovedsagelig fra Mafia Island og Pangani.

Forretningen ville dog være endnu bedre, hvis Shamez kunne få adgang til EU's store marked. Det er primært eksotiske, friske fisk, som Shamez er interesseret i at eksportere til EU. For hummerne sælger sig selv, og forbrugere i Hongkong, Singapore, Seychellerne, Sydafrika og Emiraterne står i kø.

Men siden 1999 har EU været lukket land for Shamez. EU har nemlig indført en lang række strenge krav til fødevarer, som den tanzanianske fiskeeksportør ikke opfylder i øjeblikket. Det er krav såsom at føre journal over produkterne hele vejen fra fisker over fabrik til forbruger, så det er muligt at spore dem hele vejen gennem systemet. Og der er strenge krav til fødevarerhygiejne. Hr Mchwampaka og hans indisk-tanzanianske kollega Alhussein Dhanani viser os stolt vaske- og badefaciliteter og de fine, nye skillevægge i pakkehallen. Shamez Ltd. er nemlig i fuld gang med at opfylde EU-kravene til hygiejne og dermed komme igennem nåleøjet til det forjættede EU-marked. Og det sker med hjælp fra en nordjysk fiskefabrik.

Kongelig fisk

I februar 2003 deltog Shamez – inviteret af PS-Programmet – i Danfish-udstillingen i Aalborg, hvor PS-Programmet i et hjørne af den store udstilling organiserede et såkaldt TechChange forum. Her kunne danske fiskevirksomheder få lejlighed til at møde potentielle partnervirksomheder fra u-landene. Og her fik Shamez kontakt til Royal Fish – en kontakt, der udviklede sig til et partnerskab, som i april 2004 modtog 250.000 kroner i støtte fra Danidas PS-Program.

Royal Fish i Thisted bistår Shamez Ltd. på Nyerere Road i Dar es Salaam med kvalitetssikring, produktudvikling, samt træning af fiskere og fiskeriarbejdere i håndtering af fisk. Endelig skal Royal Fish også dele deres viden med Shamez om socialt virksomhedsansvar – det vil sige at sikre de ansattes velfærd.

Til gengæld bliver Royal Fish eneforhandler for Shamez i hele EU.

Og så lige til sidst: Det er en sandhed med modifikation, at EU er helt lukket land for Shamez. Virksomheden sender en del varer til Emiraterne – hvorfra de så videreeksporteres til EU. Men sig det ikke til nogen!

Shamez startede sin produktion i 1989. I dag forarbejder og pakker Shamez hummere, kæmperejer, krabber, blæksprutter, samt frisk og frossen fisk til eksport. Desuden producerer Shamez is til lokale fiskere, som disse afhenter på fabrikken.

Færøerne vil tage et større globalt ansvar

Færøsk erhverv og NGO'ere skal – i dialog med Landsstyret – være med til fordelingen af de kommende u-landsmidler på syv millioner kroner. Det er en forsigtig start på Færøernes nye position, hvor atlantøerne vil tage et større globalt ansvar og engagere sig mere aktivt i problemerne i udviklingslandene.

Den nye færøske lagmand, Socialdemokraten Jóannes Eidesgaard påpeger over for Udvikling, at de kommende bistandsmidler ikke må drukne i bureaukrati og administration. Ambitionerne går i retning af at hægte sig på allerede eksisterende organisationer og trække på bistandseksperter i eksempelvis Danmark eller Island.

– For ikke at begrænse modtagerlandene skal vi ændre fokus fra fiskeriet. Færingerne er gode til andet end fiskeri, eksempelvis it. Vi ønsker at øge udbudsmulighederne og på den måde skabe en sammenhæng mellem det færøske erhvervsliv og globale samarbejdspartnere, siger Jóannes Eidesgaard.

Generelt er den politiske holdning på de nordatlantiske øer meget positiv over for den øgede udviklingshjælp, men FN's anbefaling om 0,7 procent af BNP'en er dog lidt for ambitiøs for Færøerne. Det vil svare til 70 millioner kroner, sammenlignet med at Færøerne modtager 50 millioner kroner om året fra Danmark i bloktilskud.

– Bloktilskuddet er en indtægt på den færøske finanslov, og det er ud af den samlede finanslov, at de syv millioner kroner skal findes, siger Jóannes Eidesgaard – Tidligere har vi ikke haft en fast udviklingshjælp. Vi har brugt 200.000-300.000 kroner om året, som er blevet administreret af forskellige organisationer med et religiøst islæt. Vi har dog gennemført tillægsbevillinger i landsstyret på to millioner kroner til Afghanistan og to millioner til Kosovo.

/HBM

Muligt at gøre uret god igen

Af Helle Bill Madsen

"Jeg ville vinde, og jeg ville løbe den sidste drage op. Og så ville jeg tage den med hjem og vise baba den. Vise ham én gang for alle, at hans søn var noget værd. Og bagefter ville mit liv som spøgelse i huset langt om længe være forbi. Jeg tillod mig selv at drømme: Jeg forestillede mig samtaler og latter hen over spisebordet i stedet for stilhed kun afbrudt af klirren af sølvbestik og et grynt indimellem."

Hassan og Amir er venner. Men kun når der ikke er andre, der ser det. Hassan er nemlig Amirs tjener, og Hassan med hareskåret og hans far Ali med det forkrøblede ben, tilhører den laveste klan i Afghanistan. De to drenge deltager sammen i den årlige dragekonkurrence i Kabul, og de er det perfekte makkerpar. Amir nedlægger de andre drager med en glasskårsbesat line på sin drage, og Hassan henter dem hjem i triumf. Romanens fortæller er Amir, i begyndelsen en ensom afghansk dreng, som kæmper for at overvinde sine svagheder og angst, og vinde sin fars anerkendelse.

I 1975, da drengene er 13 år gamle, forråder Amir Hassan på en så utilgivelig og fornedrende måde, at det for altid ændrer deres venskab, og deres veje må skilles. Da russerne i 1981 besætter Afghanistan, må Amir og hans far flygte gemt i en tom tankvogn til Pakistan, hvorfra de tager videre i eksil i USA.

Amir hjemsesøges mange år senere stadig af episoden, som skilte drengene, og han vælger at tage tilbage til det Afghanistan, som han forlod i angst og skam, for at gøre uret god igen. Han møder et Afghanistan styret af Kalashnikov-bevæbnede talibankrigere, hvor skægkontrol, musikforbud og undertrykkelse er en del af hverdagen, og hvor offentlige henrettelser på byens stadion er en af de få muligheder for 'morskab'.

Det er en intens medrivende fortælling, som får hele følelsesregistret i omdrejninger. Den tegner et billede af, hvordan klasseforskel afgør menneskers muligheder og skæbner. Selv om det er en fiktionsroman, så giver den en realistisk skildring af et Afghanistan, som indtil russernes besættelse og talibanernes undertrykkelse var et land, hvor picnic i parken, børns frie leg og menneskers drømme udfoldede sig.

Bogen er fantastisk svær at lægge fra sig – den må læses i et stræk. Man nægter at tro på filmen, der kører på den indre skærm, og grådigt læser man desperat videre i håb om en smule trøst og forløsning. Man græder – og man glemmer ikke den intense historie efter at have lagt bogen fra sig.

Khaled Hosseini: Drageløberen

302 sider.

Forlaget Cicero

Pris: 280 kroner.

Danmark er verdens (næsten) mest u- landsvenlige land

Ifølge det seneste nummer af det norske tidsskrift *Bistandsaktuelt* er Danmark på 2. pladsen over udviklingsvenlige lande, kun overgået af Nederlandene. På de følgende pladser ligger Sverige, Australien, Storbritannien, Canada og på en delt 7. plads ligger Norge, Tyskland, Frankrig og USA.

Indekset 'Ranking the rich' er udarbejdet af den uafhængige Washington-baserede tænketank Center for Global Development (CGD) i samarbejde med magasinet *Foreign Policy*. Det er anden gang, at målingen præsenteres. Hensigten med målingen er, i hvilken grad landenes politik er fremmende eller hæmmende over for udviklingslandene.

Udgangspunktet for indekset er, at udvikling og fattigdomsreduktion ikke kun har med størrelsen på bistandsbudgetterne at gøre, men at politikken på områder som handel, miljø, investeringer, indvandring og fredsbevarende styrker også spiller en afgørende rolle.

/HBM

Livgivende blade

Befolkningen i Zimbabwe i det sydlige Afrika skal spise flere af de livgivende blade fra Moringa-træet! Derfor har miljøorganisationen Enviroment Africas lokale afdeling i Victoria Falls netop lanceret det toårige projekt "Moringa – A Tree for Nutrition".

Organisationen er begyndt at plante de hurtigvoksende Moringa-træer ved byens hospital og lokale klinikker, samtidig med at den udbringer budskabet om bladenes lyksaligheder. Bladene er nemlig ekstremt gode til at bekæmpe fejl- og underernæring, da de har et exceptionelt højt indhold af A- og C -vitaminer, kalk og proteiner. Erfaringer fra Indien og Vestafrika har vist, at indtagelse af tre til seks skefulde pulver lavet af Moringa-blade vil sikre mere end to tredjedele af den anbefalede daglige mængde vitaminer, mineraler og proteiner til spædbørn og ammende mødre.

Enviroment Africas introduktion af Moringa-bladene sker i samarbejde med det lokale sundhedsvæsen, hvilket er med til at øge tilliden og accepten af produktet. Det videre formål er at samle erfaringer fra dette projekt til senere indsatser i andre regioner. Moringa-træet kan plantes i stort set hele Zimbabwe, da det er fleksibelt og trives selv under ekstreme forhold.

De livgivende Moringa-blade kan bruges i den daglige medlavning, og behøver ikke at blive indtaget i pulverform. De minder nemlig om spinat og kan spises direkte fra træet – eller måske kogt en smule. Velbekomme!

/Rich

Fra løfter til virkelighed

Af Morten Emil Hansen, IBIS og Humor mod Aids

I syv lande, som er hårdt ramt af hiv/ aids, er levealderen faldet til under 40 år. I 2010 vil der være 50 millioner forældrelose i Afrika - hvoraf 18,4 millioner har mistet en eller begge forældre på grund af aids. På den internationale aids-konference i Bangkok for nylig blev slået fast, at omfanget af den globale hiv/aids-epidemi er langt større og mere ødelæggende, end man hidtil har kunne forestille sig.

Diskussionen om forebyggelse kontra medicin på de foregående konferencer var fortid og der er enighed om, at begge områder må og skal prioriteres, hvilket kom til udtryk i temaet for Bangkok-konferencen; "adgang for alle". I stedet blev diskussionen omkring seksuel afholdenhed frem for kondomer, som særligt promoveres af USA, på ny et hot emne. Den amerikanske holdning bliver dog afvist af blandt andre FN, som argumenterer, at kvinder ikke kan sige nej til sex og ofte udsættes for seksuelle overgreb. Samtidig viser nye resultater, at gifte kvinder er mere udsatte for at blive hiv-smittede via deres utro ægtemænd end ugifte kvinder. USA vil imidlertid fortsat give hovedparten af den amerikanske aids-bistand til amerikanske konservative religiøse organisationer, der prædiker seksuel afholdenhed.

USA blev yderligere beskyldt for at stille strenge krav i en række bilaterale handelsaftaler om, at fattige lande skal stoppe produktion af kopimedicin. Dette er ellers i strid med en aftale i Verdenshandelsorganisationen WTO, hvor fattige lande er sikret ret til at købe billig kopi produceret aids-medicin fra lande som for eksempel Indien, Brasilien og Thailand. Kun omkring 440.000 ud af de 5-6 millioner mennesker i u-landene, som har øjeblikkelig brug for livsforlængende medicin, er i behandling. Derfor udtrykker flere bekymring for, om det er muligt at nå målet om tre millioner på livsforlængende medicin inden udgangen af 2005, som er det ambitiøse mål fastsat af Verdenssundhedsorganisationen WHO.

Konferencen satte for første gang særligt fokus på kvinder, som er hårdest ramt af hiv/aids. I Afrika er 58 procent af alle nye hiv-smittede kvinder, og blandt de 15-24-årige udgør kvinderne to tredjedele af de hiv-smittede. Kvinder er særligt udsatte på grund af ringere adgang til uddannelse, information, prævention og medicin. UNAIDS mener dog at med en investering på 750 millioner dollars kan mikrobicider (en creme eller skum der dræber eller blokerer hiv-smitte) blive en realitet for kvinder.

Den store udfordring er fortsat finansiering af hiv/aids på alle niveauer. De rige lande må som minimum fordoble deres indsats til hiv/aids-aktiviteter for at kunne imødekomme det globale behov. Særligt finansieringen af Den Globale Fond for Aids, Tuberkulose og Malaria er mangelfuld. Den manglende finansiering betyder, at fonden endnu ikke har fastsat en dato for uddeling af nye midler, og meget tyder på, at der kun vil være finansiering til vedligeholdelse af allerede igangsatte projekter. Mange NGO'er frygter derfor, at fonden fremover ikke kan fungere som en global finansieringsmekanisme.

(Forkortet af Red.)

Flere end 15.000 forskere, NGO'er, regeringsrepræsentanter og embedsfolk fra flere end 160 lande var forsamlet i Bangkok 11.-16. juli for at diskutere en af verdens største udfordringer.

Den internationale aids-konference er den vigtigste konference på aids-området, og afholdes hvert andet år.

It-studerende Sophie Bourgois (26) er tilknyttet Udvikling som web-rådgiver.

Sam Christensen er ny programansvarlig for Folkekirkens Nødhjælp i Angola.

Civilingeniør, ph.d., direktør Jens Christoffersen (35) COWI i Tanzania, er udnævnt til ny direktør for COWI i Kenya. Han har tidligere arbejdet som projektmedarbejder i COWI's vej- og broprojekter i blandt andet Tanzania, Uganda og Eritrea.

Licentiat i computerteknologi og gruppepsykologi, Povl Dalsgaard, bliver ny generalsekretær for Fair Trade Import, der er flyttet ind i nye kontorer i Ny Kongensgade 20 i det centrale København. Han kommer fra en stilling som business manager i konsulentfirmaet Infoturum.

Henrik Fosseldorff er udsendt som projektkoordinator for Tamil Nadu og Sri Lanka frem til december 2004 af Folkekirkens Nødhjælp. I Tamil Nadu i Sydindien ligger flygtningelejre, hvor hovedparten af de 60.000 tamilske flygtninge fra Sri Lanka befinder sig.

Direktør, cand.polit., BA, Lise Friis (60) er af udenrigsministeren blevet udnævnt som formand for Udvalget for Blandede Kreditter med tiltrædelse 1. juli 2004. (En blandet kredit er en almindelig rentebærende eksportkredit, hvor Udenrigsministeriet betaler rente, eksportkreditpræmie m.v., således at modtagerne i praksis får et rentefrit lån, red.) Lise Friis har tidligere været concernfinansdirektør for ISS og administrerende direktør for Rasmussen & Schiøtz Holding. I 1994 blev hun udnævnt til årets erhvervskvinde.

Læge Inge Genefke (66) fra Det Internationale Rehabiliteringsråd for Torturofre, IRCT, er blevet dekoreret som kommandør af den fornemste chilenske orden, Bernardo O'Higgins ordenen. Inge Genefke etablerede verdens første rehabiliteringscenter for torturofre i København og er tidligere bl.a. udnævnt til fransk kommandør som modtager af "Commandeur de la légion d'Honneur". Hun har fået den alternative Nobelpris, The Right Livelihood Honorary Award, og sidste år modtog IRCT Hilton Prisen (The Conrad N. Hilton Humanitarian Award).

Chefkonsulent Ulla Hauer (48), tidl. fuldmægtig i Udenrigsministeriets Kontor for Udviklingspolitik, er blevet ansat i firmaet Danish ICT Management. Ulla Hauer's første opgave er en konsulentopgave for Udenrigsministeriet om ICT (Information and Communication Technology, red.) Best Practices i de danske sektorprogrammer i fem samarbejdslande. Danish ICT Management har flere internationale kontorer, blandt andet i Uganda og Bangladesh, hvor medarbejderne er trænet med støtte fra Danida's privatsektorprogram.

Søren Jessen-Petersen, (60) EU's særlige repræsentant i Makedonien, er af FN's generalsekretær Kofi Annan blevet udpeget som øverste leder af FN's overgangsadministration (UNMIK) i Kosovo. Søren Jessen-Petersen har i sin lange FN-karriere blandt andet været assisterende højkommisær i FN's Flygtningehøjkommissariat i Genève, arbejdet i FN's generalsekretariat i New York og været i Afrika for UNHCR.

Conni og Mogens Kappelgaard er blevet ansat af Dansk Ethioper Mission til et års tjeneste som rektorpar på Tabor Evangelical College i Awasa i det sydlige Etiopien. Mogens Kappelgaard (62) stopper som rektor for Det Kristne Gymnasium i Ringkjøbing efter 25 år i stillingen. Conni Kappelgaard (61) er læreruddannet.

Vicekriminalkommissær Erik Kjærgaard-Jensen (57) fra København, er blevet indsat som våbenhvileobservatør i Sudan. Han udsendes som et led i Danmarks humanitære indsats i Sudan gennem det Internationale Humanitære Beredskab (IHB). Erik Kjærgaard-Jensen har en solid international erfaring med tilsvarende observations- og rådgivningsopgaver fra blandt andet Balkan, Sydafrika, de palæstinensiske selvstyreområder, Sri Lanka og senest Irak.

Økonomi- og organisationsuddannede Anders Stig Møller (50) er blevet ny sekretariatsleder i U-landssekretariatet - fagbevægelsens støtteorgan for faglig organisationsudvikling i Den 3. Verden. Anders Stig Møller har arbejdet i U-landssekretariatets regi i en årrække, først som projektrådgiver i Bangladesh og Asien (regionalt) fra 1997 til 2000, derpå i næsten to år som regional koordinator for organisationens projekter i Mellemamerika og Caribien, hvorefter han fra oktober 2002 tiltrådte som konsulent i domicilet i København med ansvar for Latinamerika.

Steen Christensen er tiltrådt som seniorkonsulent i Udenrigsministeriet med særlig henblik på udvikling af projektstøtte under regeringens såkaldte Arabiske Initiativ. Steen Christensen er tidligere sekretariatsleder i U-landssekretariatet.

Lærer Anette Rasmussen (51) er af Red Barnet udsendt til Angola, hvor hun skal være leder af Red Barnets kontor i provinsen Uige og Red Barnets uddannelsesprogram. Anette Rasmussen skal udover at uddanne lærere oprette forældrekomiteer og lære børn om deres

rettigheder. Anette Rasmussen har boet og arbejdet i Angola fra 1996 til 2003. Hun har bl.a. været med til at hjælpe myndighederne i Angola med at sætte ny læreruddannelse i gang.

Michael Schmidtsdorff overtager Folkekirkens Nødhjælpsregionalkontor for Mellemamerika i Honduras.

Antropolog Bente Topsøe-Jensen er tiltrådt som chef for Mellemfolkeligt Samvirkes internationale afdeling, der beskæftiger sig med fattigdomsbekæmpelse og interkulturelt samarbejde i Mellemamerika, Afrika og Nepal. Bente Topsøe-Jensen har tidligere bl.a. arbejdet som chefrådgiver for Danida i Mozambique, landekoordinator for Ibis i Mozambique, konsulent for COWI, underviser på Hornbækhus og projektrådgiver hos svenske SIDA.

Biolog Julie B. Svendsen (30) og cand.scient.soc. Henrik W. Sørensen (34) er af Mellemfolkeligt Samvirke sendt ud til en landbrugsorganisation i Luangwa-distriktet i Zambia for henholdsvis at fremme fødevareresikkerheden og hjælpe distriktsforvaltningen med at lave en udviklingsplan.

NYE EKSPORTSTIPENDIATER

Sune Kjeldsen er udsendt til handelskontoret i Bangalore, Indien. Sune Kjeldsen kommer fra en stilling som regional sales manager for Danionics A/S, hvor han har haft ansvaret for salg af virksomhedens produkter i flere asiatiske lande samt Indien.

Michael Pendegast Jørgensen sendes ud som eksportstipendiat til Kuwait, hvor han skal assistere den nuværende eksportstipendiat Henrik Bendix Nielsen med fremover at dække markedet i Kuwait og det sydlige Irak. Michael Pendegast Jørgensen kommer fra en stilling som eksportassistent på ambassaden i Riyadh.

UDSENDTE TIL FN-SYSTEMET – JUNIOR PROFESSIONAL _OFFICERS (JPO'ER)

Cand.scient.pol. Jens Ole Bak Hansen er udsendt til UNRWA Policy Analysis Unit i Gaza.

Cand.comm. Mia Bülow-Olsen er udsendt til UNHCR External Relations Officer i Tanzania.

Cand.mag. Steven Llewellyn Bjerre er udsendt til UNAIDS UN Country Support OOD/CRD i Schweiz.

Pernille Dahl er udsendt til UNFPA Adolescent HIV/AIDS Prevention & Reproductive Health i Malawi.

Cand.scient.pol. Stig Fredslund Kjeldsen er udsendt til OCHA Evaluation og Studies Unit i USA.

Cand.scient.mag. i antropologi/etnografi Jakob Sloth Madsen er udsendt til UNFPA Gender & IEC/Behavior Change Communication i Mozambique.

Cand.scient.mag. Antropologi/Etnografi Gerd Bylov Elmark er udsendt til UNFPA Gender Issues i Yemen.

NYE CHEFER I DANIDA

Kontorchef Ib Petersen (44) er blevet udnævnt til bilateral chef i Udenrigsministeriets Sydgruppe.

Kontorchef Finn Jønck (56) er blevet udnævnt til kontorchef for Danidas udviklingspolitiske kontor.

Kontorchef Bo Jensen (52) tiltræder som ny chef for Danidas erhvervskontor, Erhvervsinstrumenter i udviklingsbistanden.

Chargé d'affaires e.p., ministerråd Johnny Flentø (45) ambassaden Cotonou, tiltræder som ny chef for Afrikakontoret i Udenrigsministeriet i København.

NYUDNÆVNTE AMBASSADØRER

Ambassadør Torben Gettermann (53) tiltræder som ambassadør på Danmarks nyåbnede ambassade i Bagdad. Torben Gettermann har tidligere været programkoordinator i Bagdad.

Souschef ved ambassaden i Lusaka, 1. ambassadesekretær Mette Knudsen (44) tiltræder som ambassadør på Danmarks nyåbnede ambassade i Addis Ababa, Etiopien.

MALTESER EFTERFØLGER NIELSON

Maltas tidligere udenrigsminister, juristen Joe Borg (52) er udnævnt til EU's nye bistandskommissær efter Poul Nielson, som han følger i arbejdet i seks måneder før sin tiltræden. Joe Borg ledte Maltas forhandlinger om EU-medlemskab. Malta indtræder i EU med et totalforbud mod abort og med forbehold mod Kairodeklarationen, der fastslår kvinders reproduktive rettigheder. Politikeren Joe Borg ser, ifølge netavisen Malta Today, ikke nogen modsætning mellem sin egen abortmodstand og det faktum, at EU støtter Kairodeklarationen.

DØDSFALD

Geraldine Onguti, stifter af organisationen Gulu Support the Children Organisation, Gusco, døde i juni i sit hjem i Gulu i Norduganda. Hun blev 60 år. Gusco, der støttes af bl.a. Red Barnet og Danida, har gennem årene hjulpet i tusindvis af børn efter grusomme oplevelser som børnesoldater. Mindst 20.000 børn er gennem årene blevet bortført og tvunget til at kæmpe for oprørshæren LRA. Geraldine Onguti - der besøgte København i 1999 - var skolelærer og aktiv i lokalpolitik. Hun var én af de første, der så behovet for at støtte de tidligere børnesoldater i stedet for at behandle dem som udstødte.

En landsby i millionbyen:

Valhalla, Tanzania

Her dyrkes netværk, her udveksles landsbysladder og det er her, man kan komme af med sin frustration over, at ikke alt fungerer på samme måde som hjemme. Vi er i en dansk landsby midt i en kulturkreds fjernt fra den danske.

Af Michael Bech

Vi befinder os i en dansk landsby.

Det kunne have været Sønder Bjert eller Haderup, men denne danske landsby er mindre – og så ligger den midt i en millionby i Afrika.

- Man taler ikke om Tanzania. Kun hvis det drejer sig om at finde en god mulighed for safari, en ny restaurant eller et spændende hotel på Zanzibar. Ved danskersammenkomster taler ingen om den politiske situation eller det kommende præsidentvalg, siger en af 'danskerlandsbyens' beboere.

Samværet med de danske *ex-pats* (expatriate = udvandret) i Dar es Salaam er en kombination af at dyrke netværk, udveksle landsbysladder og få afløb for frustrationer over arbejdet. Landsbyen er en lynafleder.

Og så opstår der selvfølgelig også ægte venskaber. På den måde ligner landsbyen i millionbyen alle andre danske landsbyer – og nye tilflyttere bliver taget godt imod.

- Man bliver rigtig godt modtaget af de andre danskere. På godt og ondt bliver man nærmest suget ind i fællesskabet, siger en dansker, der har boet i Dar es Salaam i et år.

I tryghed med ligesindede

Langt de fleste i danskerlandsbyen ved, hvem de andre er. Og det er danskere, de bruger mest af deres fritid sammen med. Man bruger også i høj grad hinanden professionelt, hvis man skal finde den rette person eller det rette firma til en opgave. Danskerne i Dar es Salaam virker i det hele taget mere trygge sammen med deres ligesindede fra deres 'egen' kulturkreds – et fænomen, der som bekendt ikke er *ganske* ukendt i indvandrer kredse i Danmark.

- De andre fra min kulturkreds – danskere, men også andre europæere – er helt med på, hvilke problemer, jeg har ved mit arbejde i den tanzanianske kultur. Så jeg lægger af med de daglige frustrationer og lægger øre til andres tilsvarende problemer. Det er den helt store gevinst ved at være meget socialt sammen med folk, der kulturelt ligner en selv, siger en dansker om sit sociale liv i dansker-kolonien.

Grobund for sladder

Torsdag aften er den store aften i yacht-klubben, der ligger på en af Dars dyreste adresser. Stranden ved yacht-klubben er et af de flotteste steder at se solen gå ned med en drink i hånden. Derfor kommer en stor del af det danske samfund her hver torsdag, hvor der er pizza på menuen, så også børnene kan komme med. Man sidder på plasticstole og spiser pizza af dårlig kvalitet. Medlemskabet i klubben er svinedyr, men udsigten er fantastisk, og børnene leger godt i strandkanten.

- Det vigtigste for mig, er at mine børn får kontakt med andre danske børn og på den måde også plejer det danske sprog og dansk kultur. En ugentlig tur i yacht-klubben er en vigtig del af det, siger en anden dansk udsendt.

Hun var i begyndelsen noget overrasket over, hvor meget sladder, der løb rundt i dansker-samfundet. En stor del af snakken med de andre danskere kommer til at dreje sig om ... danskerne i landsbyen. Hver fredag eftermiddag er de bedst orienterede kvinder for eksempel helt klar over, hvem der skal lave hvad i løbet af weekenden. Imens snakker mændene om biler.

Heller ikke på det punkt adskiller de globale danskere i Dar es Salaam sig fra landsbyboerne i Danmark.

Uformelt, dansk samvær

Det er en skøn blanding af danskere, der bor i danskerlandsbyen. I hjemlandet var de diplomater, damefrisører, kulturgeografer, skolelærere og tømrere. Broget som i enhver anden landsby. Men her er de bragt ned i en anden sammenhæng end den, de brød op fra i Danmark, og deres nuværende job har mest at gøre med bistandsverdenen.

Som det er god latin i Danmark og en del af vores nedarvede kultur, er der intet synligt hierarki i landsbyen. Ambassadøren spiller dart med vejfolkene, MS'erne går i byen med de noget mere velbeslåede FN-udsendte. Og til de fælles danske arrangementer omkring fastelavn, sankthans og jul er alle gode kræfter samlet for at udsmykke tønden til katten, lave heksen til bålet og flette julehjerterne sammen.

Valhalla

For mange år siden var der fremsynede diplomater, som tænkte på 'landsbyens' bedste. De tre ambassader fra Norge, Sverige og Danmark fik etableret en rent skandinavisk bosættelse midt i Dar es Salaams pænere udkant. Det var en *compound* – en slags indhegnet villakvarter – med 36 huse.

Ideen var, at den trætte diplomat eller bistandsarbejder efter en lang dag på kontoret eller i den rå tanzanianske virkelighed kunne slappe af i mere velkendte 'hjemlige' omgivelser, hvor strøm- og vandforsyningen fungerede. Den skandinaviske bosættelse hedder 'Valhalla' og er stadig centrum for de fleste af de danske arrangementer og samlinger, selv om der nu også bor ikke-skandinaver på *compound*'en.

- Det er svært at få lokale bekendtskaber og venner blandt tanzanianerne. Både en usynlig og en mere synlig barriere er imellem os. Den usynlige er kulturen, som er en nedarvet måde at opfatte verden på. Den synlige er det, vi hver især trækker på fra opdragelse, skole og arbejde.

- Vi danskere er skolet til at være debatterende, kritiske og meget direkte, mens tanzanianerne aldrig har oplevet debat og kritik i et statsdomineret samfund. De foretrækker klart at gå høfligt rundt om en problemstilling i lang tid, siger en dansker fra Valhalla.

Hyggehaven

Danske spisesteder er der trods alt endnu ingen af i Dar es Salaam – men det er tæt på. En dansk smørrebrødsjomfru fra Tagensvej i København har netop åbnet *Cozy Garden*, hvor man kan få flæskestegssandwich og frikadeller. Endnu har det dog ikke fået danskerne til at flokkes om den hjemmelavede remoulade og agurkesalaten.

- Det skal nu nok komme. I begyndelsen af ens ophold her i Tanzania søger man at være mest mulig orienteret mod de lokale tilbud og søger mod afrikansk levevis. Men man glider stille og roligt over mod det velkendte og kulturelt nemmere under sin tid i landet, siger en dansker, der snart er færdig med sin tre-års kontrakt.

Michael Bech er informationsarbejder for Mellempfolkeligt Samvirke i Tanzania- og medlem af 'landsbyen.'

Tanzania 40 år efter:

Tanzania havde været uafhængigt i fem år, da agronom Eyvind Kristensen i 1966 for første gang var udsendt dansk rådgiver for Danida i det store afrikanske land mellem Tanganyika-søen og Det Indiske Ocean.

Dengang var landet i gang med eksperimentet "afrikansk socialisme" og boblede af stolthed og optimisme.

Siden skulle det gå så grueligt galt, og Afrika synes i dag udelukkende at være *bad news*. Men er det nu så galt? Eyvind Kristensen vente i 2004 tilbage til Tanzania for at lede efter de udviklingsprojekter, han var med til at starte for en menneskealder siden.

Her følger beretningen om gensyn med mennesker og mælkeproduktion ved foden af Kilimanjaro, om mozzarella med succes og om en sort mand i Malmø.

Af Eyvind Kristensen

Februar 2004. Det er minusgrader, og der er snefnug i luften, da jeg letter fra Københavns Lufthavn i Kastrup. Jeg er på vej ned til området omkring Afrikas højeste bjerg Kilimanjaro og Mount Meru i det nordlige Tanzania, hvor jeg for knapt 40 år siden arbejdede ved Tanzanias landbrugsministerium.

Jeg skal ned og se, hvordan det er gået med de aktiviteter, vi dengang startede. Eksisterer de stadig, har de gjort nogen gavn, er nogen af de mål, vi satte dengang, blevet opfyldt? Hvilke ændringer er der sket siden – for landbruget, landmændene og den øvrige befolkning?

Mine forventninger er blandede. Ved mit første gensyn med landet i 1986 var det noget trist at komme tilbage til området og se, hvordan 20 års socialisme havde sat næsten alt i stå. Tanzanianerne var blevet frataget deres virkestrang og foretagsomhed, og det var blevet næsten umuligt at opdrive selv de mest dagligdags ting.

I dag skriver vi 2004. Er nedturen fortsat, eller er udviklingen vendt? Hvordan er det gået, siden Tanzania i løbet af 1990'erne endelig fik rystet socialismen af sig og har liberaliseret, decentraliseret, demokratiseret og privatiseret på stort set alle områder?

F

lyet lægger ruten vest omkring Mount Meru, så vi får udsigt til både Merus og Kilimanjaros toppe, der stikker op af skytagene. Lidt usædvanligt har det regnet i både januar og februar, så græsset er grønt, og landskabet ser frodigt ud. Det første indtryk i lufthavnen er, at procedurene er ændret og moderniseret, kufferterne er hurtigt på transportbåndet, told- og paskontrol går fuldstændig uden tidligere tiders uendelige venten i lange køer. Gamle tiders møjsommelige udfyldning af mere eller mindre meningsløse skemaer er forbi. Turismen har tilsyneladende sat sit præg på procedurene, effektiviteten har overtaget. Det er dog en glæde, at tanzanianerne stadig kan udveksle de lange hjertelige hilsener med forespørgsler til rejsen, ens velbefindende og så videre. Banken veksler dollar til shilling – 1.100 shillings får jeg for en dollar – med et minimum af papirarbejde, og udenfor står forretningsivrige taxichauffører parat. Første bud lyder på 15.000 shillings, men da jeg på swahili byder 10.000, slår han straks til og vil vide, hvad jeg er for en. Han morer sig over, at jeg var her længe før, han blev født, og fortæller, at hans far arbejder ved det hvededykningsprojekt, som vi i 1960'erne startede i Mbulu distriktet.

Første indtryk, da taxaen ruller ud fra Kilimanjaro International Airport, er, at træerne er vokset. I 1960'erne var her græs med spredte tjørnebuske, i 1980'erne var lufthavnen etableret og træerne nyplantede, nu er området nærmest frodigt.

På distriktskontoret i byen Boma Ngombe – mellem byerne Arusha og Moshi – får jeg at vide, at min gamle kollega distriktsdyrlægen Ulicky holder ferie og er hjemme, men han kontaktes omgående – pr. mobiltelefon. En medarbejder får fat på en pickup, og vi finder om til Ulickys nye hus.

Boma Ngombe er vokset meget de sidste 15 år, masser af huse er kommet til, men vejene er stadig blot hjulspor i græsset. En glæde er det at se, hvordan alle nu planter træer omkring husene, det giver hele området et grønt og frodigt præg. I 1960'erne var her ikke ét hus, blot tør græssavanne med spredt bevoksning af tjørnebuske.

Dyrlægens nye hus er stort og rummeligt, og med den karakteristiske gæstfrihed nødes jeg straks til at flytte ind, hvilket jeg da også gør.

Og så går snakken.

Han er i mellemtiden blevet gift, har fået to børn og også nået at være et år i England for at tage en universitetsgrad i konsulenttjeneste og er nu chef for distriktets landbrugs- og husdyrbrugstjenester.

Om udviklingen i husdyrholdet og specielt mælkeproduktionen siden 1980'erne fortæller Ulicky, at antallet af malkekøer og mælkeproduktionen er steget stærkt, og at producenterne slutter sig sammen på andelsbasis eller simpelthen som en gruppe for at markedsføre mælken i fællesskab. Vi var sammen om at starte det nordlige Tanzanias absolut første mejerikooperativ i 1980'erne, men nu har han alene i sit område kendskab til mere end 15 grupper eller kooperativer, der beskæftiger sig med afsætning af mælk. Liberaliseringen har medført, at hvor der før kun måtte være ét andelsselskab i en landsby, står det nu enhver frit for at starte nyt. Mange af dem handler også med diverse hjælpemidler som kraftfoder og mineralstoffer, og organiserer kunstig sædooverføring for medlemmernes kvæg. Egnen er efterhånden ved at blive kendt som leverandør af avlskvæg til andre dele af landet; folk kommer nu helt fra Dar-es-Salaam for at købe malkekvæg.

Ostefremstilling er også blevet almindeligt, og adskillige småmejerier, i stil med det vi startede dengang, fremstiller nu samme mozzarellatype. *Masiwa lala* (pasteuriseret mælk, der er syret) er også blevet en virkelig succes og sælger mere end frisk mælk.

Det er jo i sig selv meget opmuntrende at høre og kan tages som et tegn på, at det, vi lavede dengang, har været relevant og med til at præge udviklingen. Andelsselskaberne og grupperne klager over, at markedet for mælk og mælkeprodukter er ved at være mættet. Men dyrlægen mener, at de bør gøre mere for at markedsføre mælken, engagere flere detailhandlere samt gøre mere for at sælge til institutioner og større arbejdspladser.

M

Ed års mellemrum har jeg korresponderet med landsbyen Nrongas kvindegruppe, så nu er jeg spændt på, hvordan tingene ser ud. Weekenden var planlagt i Nronga, hvor *Nronga Women Dairy Cooperative* vil være værter og har truffet mange anstalter.

De begynder med næsten at skræmme livet af mig, da jeg stiger ud af bilen, og de sætter i med det dér specielle krigshyl, som kvinder på de kanter er mestre i. Hylet går over i en sang, hvor jeg kan høre ordet "Kristensen" flere gange, desværre går sangen i opløsning da de er ved at trimle om af grin, så jeg får aldrig at vide, hvad den handlede om.

Deres mælkekooperativ har i dag ansat 10 personer og har siden 1987 indsamlet og solgt over fire millioner liter mælk. De producerer og pakker dagligt frisk mælk, yoghurt, maziwa lala og smør, har købt ny pickup og en lastvogn, og har udvidet med grovvarerhandel, oprettet et mælkeudsalg i Boma Ngombe, og så formidler de kunstig sædooverføring til medlemmernes kvæg.

N

Ronga ligger helt oppe under skovgrænsen på det mægtige Kilimanjaro. Kaffe trives generelt dårligere, jo højere op man kommer, og det er en af grundene til, at de her har flere køer end normalt.

I 1986 blev vi i FAO (se boks) anmodet om at rådgive en lokal kvindegruppe, som beklagede sig over afsætningsproblemer for deres mælk. Ved første besøg blev problemet ridset op. De havde fulgt regeringens opfordringer og prøvede at reducere kaffedyrkingen til fordel for øget kvæghold. I regntiden, når mælkeproduktionen var højest, var nærmeste vej til markedet oversvømmet af floden, og turen udenom ad en anden rute var meget lang og tidskrævende. I FAO-projektet havde vi mulighed for at yde støtte til smør- og ostefremstilling eller til at hjælpe med transport til den større by Moshi, hvor der var stor efterspørgsel efter mælk.

Oste, fremstillet med osteløbe og herefter lagret, var ukendt som føde blandt *chaggaerne* (etnisk gruppe af agerbrugere, der dyrker majs og kaffe op ad Kilimanjaros skråninger, red.), og selv om de daglige mængder kun var sat til omkring 3-400 liter, ville det være risikabelt at begynde på. Desuden havde vi netop startet et lille ostemejeri med daglige mængder på 50-100 liter og ville derfor helst vente at se, hvordan dét ville spænde af, før vi foreslog andre at starte en produktion. Det blev derfor til, at en firehjulstruktet pick-up blev stillet til rådighed, så mælken kunne bringes frisk hver morgen til Moshi.

Organisationen viste sig ret problemfri på det lokale plan – gruppen var ledet af tre granvoksne lærerinder, som myndigt satte gang i indsamling og salg. Men lovgivningen på det tidspunkt krævede, at gruppen skulle underordnes det lokale kaffekooperativ. Det ville kvinderne ikke gå med til, og derfor kunne gruppen ikke registreres som et andelsforetagende og opnå de dertil knyttede fordele.

Det så de imidlertid stort på, og siden er lovgivningen som en del af liberaliseringen blevet ændret, så det nu er muligt at få registreret en andelsforening. Nronga Women Dairy Cooperative har været usædvanlig stabil, samme bestyrelse er hvert år blevet genvalgt til deres poster. Skolens forstander tog sig af regnskabsføringen – og gør det stadig nu 17 år efter.

E

Efter rundvisning på andelsvirksomheden, der har udvidet sig fra et beskedent hus på fire gange seks meter til et helt kompleks med reception, kølerum, kontor og mødelokale, lagerrum til kraftfoder samt garage til de to biler, står den på en sen frokost med en overdådighed af kogte *plantains* (bananer), *ugali* (majsgrød), *mchiti* (blancheret spinat) samt kylling og gedekød i mængder. Gamle historier genopfriskes. Den største oplevelse fra dengang var nok vores tur til Kenya for at studere mælkekooperativer, mange hændelser på turen gennemgås, mange flere end mit beskedne swahili kan få med, men jeg husker tydelig, at da vi nåede tilbage til Nairobi, fik den daværende formand veer og vi måtte haste på sygehuset med hende. Det blev en dreng, som næste år bliver student, fortæller hun stolt. Hun selv er holdt op som lærerinde og er nu manager for gruppen.

Dyrlægen fortæller, at hun efterhånden er en anset kapacitet, hvad angår mobilisering af lokale selvhjælpsgrupper for udvikling, og at hun deltager i konferencer både i Tanzania og udenlands.

K

Kirkegangen skal begynde, men forud er der hektisk travlhed i kirkekontoret. Ikke mindre end fem kirketjenere er engageret.

Anledningen er noget med en "store kollekt dag", hvor der både gives pengegaver og naturalier, som der efter gudstjenesten holdes auktion over uden for kirken. Omsider går gudstjenesten i gang og følger på mange måder samme procedurer som hos os – om end der er forskelle. En af kirketjenere messer, og menigheden falder i højere og højere, indtil et seks mand stort messingblæserorkester sætter i støttet af keyboard og højtaleranlæg, og med en lyd, der må komme tæt på den, der væltede Jerikos mure.

Der er nok omkring 1.000 mennesker i kirken, og ingen behøver at skamme sig ved at synge med – ikke noget med et kirkekor bestående af et par Mrs. Hyacin't'er og nogle kastratsangere. Nej, dette er for folket!

Efter prædikenen og flere salmer indleder kollekten med, at kirketjenerne på skift sætter en kurv frem på en skammel foran alteret. Derpå passerer hele menigheden forbi og lægger deres skærv i kurven. Kirken har ladet fremstille små kuverter, så ingen behøver at vise, hvor meget eller hvor lidt de lægger. Det tager tid, og med den efterfølgende auktion udenfor er der gået tre en halv time.

Offerviljen er åbenbart reel. Ikke blot er præstens nye bolig betalt af kirkegængerne, men også et bibliotek, en sundhedsklinik, en bygning med udstyr til uddannelse af snedkere, tømrere og skræddere, faciliteter til ungdomsklubben og dertil en liste på to A4-sider, som beskriver enkeltaktiviteter finansieret af indsamlingerne. Penge, der stort set alle stammer fra mælkesalget.

Ved det efterfølgende møde på græsset foran kirken, hvor jeg først får lejlighed til at kommentere udviklingen og udtale min beundring for deres resultater, kommer der efterfølgende lidt mislyde for dagen.

Dyrlægen har forberedt mig: Kaffen har været mændenes indtægt og mælken kvindernes. Kaffepriserne er faldet konstant i mange år, så familiernes økonomi har i stigende grad været båret af kvinderne. En del af især de ældre mænd har haft svært ved at acceptere dette, andre har tilpasset sig og deltager i arbejdet med kørerne, har ryddet noget af kaffen og dyrker foder i stedet. Men de utilfredse udtrykker deres beklagelser og mener, at kvinderne har investeret for mange af mælkepengene i bygninger og udvidelser og udbetalt for lidt.

L

ørdag kører vi ud og besøger landsbyen Nguni, hvor vi holder ind hos den gamle landsbyformand, Mr. Urasa. Han er i færd med at fodre med hø købt ind fra lavlandet, da vi ankommer. Vi gennemgår de mange hilsner og kan konstatere, at vi alle holder os godt og ser ud til at kunne leve i mange år endnu. Også vore familier er alle vel, men Urasa kan ikke undlade et lille suk over, at ingen af hans børn – som alle har klaret sig fremragende i skolen – vil blive i Nguni og hjælpe ham med bedriften. Det er kun *drop-outs* (elever, der forlader skolen i utide), som bliver; alle andre unge forlader landsbyen.

Hvor længe skal der arbejdes for en liter mælk?

I 1967 skulle en løsarbejder på minimumslønnen arbejde cirka 1 time for at tjene det, én liter mælk kostede.

I 1987 skulle han arbejde en hel dag og desuden være heldig, hvis han kunne opdrive mælk.

I dag er udbuddet stort, og en dagløn kan købe 5- 6 liter mælk.

Mr. Urasa er en mand, der læser avis og hører radio, så vi får en snak om landets tilstand efter skiftet i politik og de mange *structural reforms*. Han, der jo er vokset op under det gamle styre, har lidt svært ved at forlige sig med dele af de nye tider – “Hvad med solidariteten, hvordan kan den forenes med den megen vægt på individualisme?” – spørger han. “Og hvordan skal vi klare os i konkurrence med mejeriprodukter og andre landbrugsvarer fra Sydafrika, New Zealand og andre steder?” Det er, hvad man kalder gode spørgsmål.

Om aftenen tager vi emnet op igen, mens vi nyder teen i skumringen på dyrlægens græsplæne. “Korruptionen”, siger han, “prøver alle ansvarlige at slå ned på, men den er svær at udrydde, når den først er blevet en del af manges måde at klare sig på.” Jeg bemærker, at jeg har lagt mærke til, at Tanzanias aviser – til forskel fra nabolandene – ikke bringer daglige afsløringer af korruption. Til hvilket han bemærker, at “det er der, men mest i de swahili-sprogede.”

Når det drejer sig om effekten af liberalisering og privatisering, finder Mr. Urasa, at der kan siges både pro og contra. Der er dog ikke tvivl om, at det har bragt virkelyst og initiativ tilbage. Nu kan det betale sig at gøre noget, nu er det muligt at forbedre sin situation. Aktivitetsniveauet er steget markant, hvad jeg heller ikke har kunnet undgå at se. Der bygges på fuld kraft, og nye firmaer er dukket op. Alt muligt kan nu skaffes, og en ting, jeg har lagt mærke til, er, at mens de første

synlige tegn på liberaliseringerne i 1980'erne mest bestod i, at forretningerne fyldte hylderne med billige plastikvarer og ikke reservedele, redskaber eller byggematerialer, så er der nu rettet op på dette. TFA – *Tanganyika Farmers Association* – har masser af redskaber i deres butikker foruden alle mulige slags frø, kemikalier og kunstgødning.

Spørgsmålet om, hvorvidt leveomkostningerne er steget eller faldet, har jeg taget op med mange af dem, jeg har mødt. De fleste er enige i, at meget er blevet dyrere, men indtægterne er forbedrede, så alt i alt er det blevet nemmere at få det daglige brød.

De fleste tanzanianere, jeg taler med, virker tilfredse. De ældre er de mest reservede, specielt dem, der beklædte ledende stillinger tilbage i tiden, mens de yngre utvetydigt er glade for forandringerne.

L

Losaa er en af de mindre landsbyer tæt på skovgrænsen og med dårlig vejforbindelse. Den havde ligesom andre afsides landsbyer problemer med afsætning af mælk, selv om mængderne var små. Et ugentligt marked inden for små tre timers gå-afstand var en mulighed for afsætning af en to-tre dages produktion, resten voldte problemer, og i højsæsonen fik selv hundene mælk, som de sagde.

Tilfældet ville at en prominent og begavet dame havde trukket sig tilbage til sit barndomshjem i Losaa, blandt andet efter en fortid som diplomatfrue i udlandet. Hun organiserede en kvindegruppe og argumenterede dygtigt for et lille mejeri, og det faldt i FAO's lod at se på mulighederne. Mælkemængderne var små, mulighederne for udvidelse af produktionen meget begrænsede, og end ikke på det mindste gårdmejeri fandtes der passende udstyr.

Gruppen havde skaffet en centrifuge fra en tysk donororganisation, og de lavede allerede smørolie, *ghee*, men stod så med problemet med skummetmælken. Vi fik en af de lokale smede i Moshi – i øvrigt udlært af en dansk smed på A.P. Møllers sukkerrørsplantage syd for Moshi – til at lave et ostekar af en aluminiumsplade og en stor gryde omgivet af en isolerende kappe af blik, og indrettet, så mælken kunne opvarmes med et lille trækulskomfur. FAO sendte en italiener, som kunne talte swahili, og som havde lært ostefremstilling af sin bedstemor. På en uge lærte han gruppens mejerske kunsten at lave en mozzarellaost som viste sig at kunne sælges i Moshi.

Mama Elinewinga tager imod os fuld af undskyldninger og beklagelser. De er nemlig holdt op med osteproduktionen og sender nu mælken over til Nguni i stedet. Mejersken døde i 1999, forklarer hun, og de to afløsere, hun havde lært op, mestrede ikke kunsten i nær samme grad. Desuden var afsætningen ikke blevet nemmere efter liberalisering og globalisering. Nu blev der lavet mozzarella-ost flere steder både på Kilimanjaro og på Meru, og i butikkerne kunne man desuden nu købe oste fra Kenya, Sydafrika og sågar fra New Zealand.

Vi mindedes starten, italieneren og hans morsomme kiswahili, de mange genvordigheder med regnskabsføringen og hvordan de fleste dengang anså projektet som alt for "udenlandsk", da der ikke eksisterede nogen traditioner for at spise ost. Det gør der så nu, og det viser, at man ikke skal have alt for mange forudfattede meninger om, hvad der er muligt eller ej.

M

r. Elinewinga kommer til, plaget af gigt og må gå med stok. Som så mange andre gamle mænd mener han, verden er af lave, og at Skandinavien er det sidste sted, hvor der er lidt fornuft tilbage. Om det skyldes generne eller hvad, ved han ikke.

Han har også engang sidst i 1950'erne, hvor han studerede i Oslo, besøgt Aarhus Universitet, og han fortæller, at han nok er den afrikaner, der har rejst til Europa på den mest besværlige måde: Som ung lærer på en missionskole fik han tildelt et legat til en rejse til Norge for at studere videre. For at spare penge sendte missionærerne ham først til en anden norsk mission på Madagaskar. Herfra kom han som eneste passager med et fragtskib til Norge. Men skibet skulle først lægge til ved en masse havne langs Afrikas østkyst, så det tog flere måneder, før de kom gennem Suez. Derefter

tilbragte skibet en hel uge omkring julen i Marseille for derefter at vende tilbage til Afrika og losse og laste i Algier. Endelig nåede de til Malmø, hvor de skulle losse, inden de endelig kunne gå til Oslo. Men det svenske politi syntes, han lignede Lumumba (*nationalisten Patrice Lumumba anførte et oprør mod den belgiske kolonimagt og blev senere det uafhængige Congos første premierminister 1960-61, red.*), og troede, at han rejste på falsk pas, så de satte ham i fængsel, mens de undersøgte sagen! Da en weekend kom på tværs, gik der flere dage, inden politiet fik svar fra Dar-es-Salaam, men, som han fastslog, "så var en sort mand en stor sjældenhed i Malmø dengang," og alle var meget rare ved ham og hjalp ham til en togbillet til Oslo, da hans skib for længst var sejlet videre.

Mens han var i Oslo, fik han et nyt legat, denne gang til at studere i USA, hvortil han rejste direkte og siden også fik sin kone over til.

De er begge i 70'erne nu og lidt triste. De børn, de fik i USA, har taget statsborgerskab derovre, og de andre børn synes Losaa er for langt borte fra alting og vil kun bo i Dar-es-Salaam.

Dyrlægen fortæller videre om aftenen: Hjemkommet fra Staterne blev Mr. Elinewinga først Headmaster på sin gamle skole, men efter uafhængigheden i 1961 sendte hans gamle ven Nyerere (*Julius K. Nyerere, 1922-1999, var Tanzanias første præsident efter uafhængigheden, red.*) ham til USA som Tanzanias første FN-ambassadør. Siden hen blev han kaldt tilbage og blev undervisningsminister. Han nåede også at bestride forskellige andre ministerier og fik efter Nyereres afgang et retrætejob inden for tobaksindustrien.

Nu har han så trukket sig helt tilbage og får sin ministerpension, men Ulicky fortæller, at en sådan indtil for kort tid siden aldrig var blevet reguleret, men holdt fast på 1.000 shillings om måneden svarende i dag til én dollar. Han havde da også plejet at samle seks måneder sammen, inden han tog ned til byen og hævdede pensionen.

Den gamle politikers sortsyn over tidernes dårlighed har dyrlægen ikke megen sympati for – Mr. Elinewinga har jo selv været en del af det system, der ruinerede landet og ødelagde folks virkestrang og initiativ.

På vej tilbage efter besøget hos Mrs. og Mr. Elinewinga holder vi ind ved en lille butik. Jeg spørger den asiatiske indehaver, hvorfor han har smør fra New Zealand i køledisken og ikke tanzaniansk. Han svarer, at dét fra New Zealand kan han sælge for 3.600 shillings (= ca. 21,50 kroner) pr. kilo, så hvorfor købe tanzaniansk smør, som han skal betale 4.000 shillings for pr. kilo? Endnu et godt spørgsmål.

Den tanzanianske smørpris synes også sat alt for højt: Af 20 liter sødmælk, som koster 4.000 shillings, kan man udvinde ét kilo smør, og så har man faktisk 18 liter skummetmælk gratis. De kunne roligt halvere prisen.

Især masaierne sætter pris på smørret som de koger ind til ghee (smørolie) og blandt andet bruger som hudcreme.

M

r. Ngigwanar er regeringens regionale koordinator for husdyrbrugsudvikling. Han har masser af tid og fortæller gerne og med lange tilbageblik om udviklingen. "Det sidste tiår har vendt den negative udvikling", siger han. Der er flere fødevarer på markedet, og med undtagelse af høståret 2003, som var katastrofalt dårligt og har tredoblet majspriserne, så er omkostninger til mad, ikke mindst animalske produkter, blevet relativt lavere. Han peger også på, at statistikken over husdyrholdet viser, at der satses på mere intensivt husdyrhold. Malkekvæg erstatter zebu-kvæg, staldfodrede geder og deciderede hønsehønder erstatter de fritgående høns. Farmerne eksperimenterer og prøver nyt: små fiskedamme, kalkuner og kaniner. "Svin er der visse fordomme overfor, selv blandt ikke-muslimer", siger han.

Så fortsætter turen til Gomba Estate, en 2.000 hektar stor farm lidt syd for Tengeru. Et engelsk firma dyrker her friske grøntsager og eksporterer til England. Afgrøderne er *french beans*, chili, sølvbede, *ladies finger* (okra), *snow peas*, baby-majs, babykarotter og en del andre afgrøder, foruden frø af forskellige slags.

Med hjælp fra den danske konsul i Arusha får jeg kontakt til Thomas, en dansker, der er knyttet til farmen som rådgiver, og som skaffer mig en introduktion og en rundvisning.

Farmen har bygget dæmninger til opsamling af regnvand, og for at spare på vandet har man installeret et filteranlæg og drypvander cirka 100 hektar. Den dyrkede jord, der ikke kan vandes, bruges til frøavl i regntiden. Et kvæghold til udnyttelse af de mange biprodukter er under planlægning.

Farmen har op imod 50 *outgrowers* – mindre landmænd, der dyrker grøntsager på kontrakt. Man forsøger at levere økologiske afgrøder, men finder det svært at garantere, at outgrowerne overholder reglerne. Sammen med nogle private organisationer (NGO'er) gennemfører man kontrol for at forsøge at sikre kvaliteten.

De friske grøntsager høstes med hånd, sorteres, renses, pakkes i afvejede størrelser, prismærkes, køles ned og når i køledisken i England inden for 72 timer fra start. Det sker op til fire gange om ugen og er ganske imponerende organiseret – for at sige det mildt.

Manageren fortæller, at konkurrencen efterhånden er hård på det europæiske marked, og at det kræver stor påpasselighed at skabe økonomi. Farmen har cirka 900 personer ansat, og hos de 50 kontraktavlere arbejder andre 2.000.

Gomba Estate skaffer valuta til landet. Hvor meget der er tilbage, når diverse udgifter, ikke mindst luftfragt, er betalt, kunne jeg ikke få oplyst, men under alle omstændigheder forsørger de 900 ansatte plus 2.000 landarbejdere, måske hver en familie, betaler skolepenge for deres børn og er med til at holde hjulene i gang i området. Desuden vil der uden tvivl også være tale om en vis teknologi- og metodeafsmitning, som på langt sigt kan vise sig værdifuld.

E

fter at have samlet nogle meget solbrændte tyskere op under en mellemlandning i Mombasa, sætter flyet kursen hjemover igen ved middagstid.

Det er tid at opsummere og tænke over, hvad jeg skal fortælle, når jeg kommer hjem. Hvordan skal jeg vægte de positive iagttagelser over for de svagheder og sprækker i polituren, jeg jo også har bemærket. De typiske spørgsmål, jeg kan imødesee er: "Og hvordan er det så gået?" – "Var der noget tilbage af det, I lavede?" Og det vil være uhyre nemt at få de fleste til at tro, at det er gået ned ad bakke med det hele, og at der intet er tilbage af det, der blev sat gang i.

Men meget er jo faktisk gået rigtig godt.

Andelsbevægelsen var ikke noget, man i 1980'erne skulle tale for meget om. Politikere havde sat sig på landmændenes organisationer – i øvrigt godt hjulpet af velmenende, nordiske donorer – og vi var nødt til at tale om *associations* eller *groups* for ikke at skræmme landmænd- og -kvinder bort. "We are NOT socialists!" var den bemærkning jeg husker bedst fra mit første møde med den regionale *community development officer* i 1986.

Nu er bøtten imidlertid vendt. Nguni var i 1986 den første forening i hele det nordlige Tanzania, som organiserede afsætning af medlemmernes mælk. Og i dag kan man tælle de første 25, og flere er på vej. I 1986 sagde mange, at det var forkert at forsøge at indføre osteproduktion blandt en befolkning, der aldrig havde spist ost. Og i dag finder man små osterier ikke blot på Kilimanjaro og Meru, men også andre steder fra i Tanzania berettes der om produktion af mozzarella-oste på landsbyniveau. Dengang var fremstillingen af *maziwa lala* (pasteuriseret, syrnet mælk) ved brug af frysetørrede mælkesyre kulturer fra det danske firma Chr. Hansen en teknologi, der netop var blevet udviklet til brug på landsbyniveau af Universitetet i Nairobi.

En højtrangerende evalueringsmission fra UNDP besøgte os i 1988 og kom efterfølgende med en temmelig negativ rapport: "*This project will not leave much behind.*", fastslog den om både "small scale milk processing" og mælkesalgsforeningerne.

Det er svært ikke at glæde sig, når man så ser, at de mål, vores projekt satte sig – *dairy cooperatives, small scale milk processing* og *increased milk production* – alle er slået igennem.

Indrømmes skal det, at det er den førte politik i Tanzania, der har været den bærende kraft. Uden liberalisering, decentralisering, demokratisering og privatisering ville den generelle udvikling ikke være sket. Og de lave kaffepreiser har også skubbet til udviklingen i mælkeproduktionen. Vi var heldige at være på det rette sted på det rette tidspunkt med det

rette projekt. Den lange nedtur for kaffeproducenternes paraplyorganisation KNCU er tilsyneladende ikke slut endnu. Organisationen er – som den selv udtrykker det – “indlagt på intensiv-afdelingen”. Det har i sig selv skadet kaffeproducenterne, og en følgevirkning, man kan frygte, er, at landmændene har mistet troen på mulighederne for at løfte i fællesskab.

Det sidste kan blive et stort problem for de mange små mælkekooperativer, der nu indbyrdes konkurrerer om et begrænset marked. Globaliseringens udfordringer presser på med overskudsvarer fra mere industrialiserede landbrugslande – inklusive EU. Det er svært at se, hvordan væksten kan fortsætte uden samarbejde mellem småproducenter og uden “lokomotiver” i form af større landbrug til at levere de mængder mælk, der kræves for effektiv forarbejdning og markedsføring.

Så der er svagheder og sprækker i billedet: Selvfølgelig er der det. Masser af udfordringer og opgaver skal løses fremover. Men gensynet med og tilbageblikket på 40 års op- og nedture rokker ikke ved, at det er glædeligt, at tanzanianerne har fået modet tilbage, og at deres regering ikke længere stiller hindringer i vejen for dem.

Tanzania – kort!

I 1964 blev Tanganyika sluttet sammen med Zanzibar og fik navnet Tanzania. Julius Nyerere var præsident indtil 1985, hvor han trådte tilbage og overlod styret til Ali Hassan Mwinyi, og i 1995 blev nuværende præsident Benjamin Mkapa, ved Tanzanias første flerpartivalg, valgt med 62 procent af stemmerne.

Præsident Nyereres eksperiment med socialisme blev en fiasko trods mange donorers velvillige støtte. Hans efterfølger påbegyndte en liberalisering som blev fulgt op og fortsat af præsident Mpaka. Mpaka gik til valg bl.a. som bannerfører imod korruption.

Inflationsraten i Tanzania er faldet fra omkring 30 procent per år i 1995 til 4,5 procent i 2003.

Tanzania Investment Centre har i perioden 1992 til 2003 formidlet investeringer i 2.527 projekter, hvorved der er skabt en halv million ny arbejdspladser.

Væksten i bruttonationalproduktet er vokset fra 3,3 procent i 1995 til 5,6 procent i 2003 og man håber at nå 8 procent i 2004. Valutareserven kan nu dække 7 – 8 måneders import mod kun fire måneder i 1980/90'erne.

Statens indtægter er firedoblet mellem 1995 og 2003. Skattebetalingen er dog skævt fordelt: 82 procent af skatteindtægterne stammer fra området i og omkring Dar-es-Salaam.

Kilde: The Guardian.

Læs mere www.cipav.org.co